

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΕ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1948

ΑΡΙΘ. 5—6

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀνδρέου Φυτράκη Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ ἑορτὴ τῆς παιδείας. — *† Μητροπολίτου Κώου Ἐμμανουὴλ* Ἡ ἀποστολὴ τοῦ κληρικοῦ κατὰ τὸν Massillon (B'). — *Κ. Δ. Τσάτσου* Βουλευτοῦ Ἀθηνῶν, Ἀγάπη (Γ' τέλος). — Πρεσβυτέρου *Ἰωάννου Σπ. Ράμφου* Ὁ Δευτερεύων Σίφνου. — *Παρατηρήσεων Στήλη*: Τὰ Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. — Ἐπὶ τέλους. — Ἡ ἐσχάτη πώρωσις. — Ἄγια Ἰωβιλαῖα. — *Χρονικά*.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Τὴν τριακοστὴν Ἰανουαρίου ἐώρτασε πάλιν ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία τὴν μνήμην τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ οἰκουμενικῶν αὐτῆς διδασκάλων, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, οἱ ὅποιοι ὡς «φωστῆρες τῆς τρισηλίου Θεότητος» κοσμοῦν καὶ φωτίζουν τὸν πνευματικὸν τῆς ὀρίζοντα. Τὴν αὐτὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν «μελιρρῦτων ποταμῶν τῆς σοφίας» ἔχει καθιερώσει ἀπὸ αἰῶνων καὶ ὁ νεώτερος ἑλληνισμὸς ὡς ἑορτὴν τῆς παιδείας τοῦ καὶ τῶν γραμμάτων, διότι εἰς τοὺς τρεῖς αὐτοὺς μεγάλους διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας του, οἱ ὅποιοι συνήνωσαν ἁρμονικῶς ἐντὸς αὐτῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας, ἀνεῦρε τὰ πρότυπα τῆς ἐνδεδειγμένης ἀγωγῆς διὰ τὰς ἑλληνικὰς γενεάς. Εἰς τὰ πρόσωπα τῶν τριῶν αὐτῶν ἀνδρῶν συμβολίζεται ὄντως κατὰ μεγαλειώδη τρόπον ὁλόκληρος ἡ τρισχιλιετής ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδηλώσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ λόγου μέχρι καὶ τῆς τελικῆς διαμορφώσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ τοῦ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ἵνα ἀποτελέσῃ, ὑπ' αὐτὴν τοῦ τὴν ἔκφρασιν, τὸ βᾶθρον τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου. Πρὸς αὐτὰ λοιπὸν τὰ ζωντανὰ πρότυπα ἠθέλησαν νὰ προσανα-

τολίσουν τὴν πυξίδα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας οἱ πρόγονοί μας, διότι ἐπίστευσαν ὅτι αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας ἡ μακρὰ παράδοσις τῶν καὶ ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἐν τῇ πορείᾳ τῶν διὰ τῶν αἰῶνων. Ὁ παρερχόμενος ἔκτοτε χρόνος ἐπεβεβαίωσε τὴν προγονικὴν αὐτὴν πεποίθησιν, διότι πάντοτε ὁ ἐμμένων εἰς τὰ ἰδεώδη ἐκεῖνα ἑλληνισμὸς ὑπερένικα τῶν καιρῶν τὰς ἀντιξοότητας.

Ἐδοκίμασεν ὅμως καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος τὰς ἰδεολογικὰς ἀναταραχὰς τῶν χρόνων μας καὶ τὸ βέλος τῆς ἐκπαιδευτικῆς τῆς πυξίδος ὑπέστη πολλὰς καὶ ἐπικινδύνους ταλαντεύσεις. Ἐν τῷ πνευματικῷ δὲ τούτῳ ἀναβρασμῷ ἐγκατελείφθη δυστυχῶς—ὡς μὴ ὄφειλε—ὁ πατροπαράδοτος προσανατολισμὸς τῆς μορφώσεως τῆς ἑλληνικῆς νεότητος καὶ ἡ μαγνητικὴ βελόνη τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας πυξίδος, κινουμένη ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε πνέοντας ἀνέμους, ἀνεζήτη μετ' ἐπιμονὴν νέον κέντρον, πρὸς τὸ ὁποῖον νὰ στρέψῃ τὴν ἀκίδα τῆς. Αἱ δεκαετηρίδες ὅμως παρήρχοντο καὶ τὸ μορφωτικὸν μας σκάφος ἐφέρετο τῆδε κακείσε ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς ἐποχῆς χωρὶς ὀρισμένον σκοπὸν καὶ χωρὶς σαφῆ κατεύθυνσιν. Αἱ ρηξικέλευθοι ἀπόπειραι τῶν καινοτόμων νὰ τὸ ὀδηγήσουν εἰς τὸν λιμένα τῶν ὀνείρων τῶν ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένοι εἰς ἀποτυχίαν, διότι δὲν προϋπήρχον αἱ ἀναγκαῖαι δι' αὐτὰς προϋποθέσεις καὶ δὲν εἶχε προηγηθῆ ἐξελικτικῶς ἡ δέουσα προπαρασκευή. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Αὐτὸ τὸ γνωρίζομεν ἤδη ὅλοι καὶ θρηνοῦμεν μάλιστα σήμερον ὅλοι δι' αὐτό. Ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὅμως ὑπεσκάψαμεν διὰ τοῦ ἀνωτέρου τρόπου τὰ πνευματικὰ μας θεμέλια καὶ ἐδημιουργήσαμε τὴν πνευματικὴν σύγχυσιν, ἡ ὁποία μα-

στίζει σήμεραν τὰς νέας ἑλληνικὰς γενεάς, διότι μὲ ἐλάφραν τὴν συνείδησιν καὶ μὲ ἐλαφροτέρας τὰς σκέψεις τὰς ἐχρησιμοποίησαμεν ὡς ὑλικὸν ποικίλων πειραματισμῶν, τὰς ἐστερήσαμεν τῆς φυσικῆς τῶν πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς τροφῆς καὶ ἐπιχειρήσαμεν νὰ καταπραῦνωμεν τὴν πνευματικὴν τῶν δίψαν μὲ ποτὰ ἐπιβλαβῆ διὰ τὸ κλίμα μας καὶ ἀκατάλληλα διὰ τὴν ψυχοσύνθεσίν μας. Ὅλοι οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν πνευματικὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος γνωρίζουν, ὅτι εἰς οὐδὲν πεδίου τῆς κοινωνικῆς ζωῆς οἱ παραπαιόντες πειραματισμοὶ ἐκδικούνται τόσον ταχέως καὶ τόσον σκληρῶς ὅσον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων γενεῶν. Τὰ γεγονότα τοῦ τόπου μας ἐπαληθεύουν δυστυχῶς κατὰ τρόπον τραγικὸν αὐτὴν τὴν γνώμην. Ἄς σταματήσουν λοιπὸν ἔστω καὶ ἄργά. Ἄς καταστῇ εἰς ὄλους μας κοινὴ συνείδησις, ὅτι ἡ ἀγωγή τῶν νέων γενεῶν εἶναι ὑπόθεσις ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους καὶ ὄχι τῶν διαφόρων κομμάτων ἢ τῶν ἐφημέρων ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν αἱ ἱεραὶ παραδόσεις τοῦ ἔθνους πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀποτελοῦν τὰ ἀμετακίνητα βῆθρα τῆς. Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, ὡς σύμβολα τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ ιδεώδους, δεόν νὰ παρέχουν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν τὸν ἀσφαλῆ τῆς προσανατολισμόν. Αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ἰδίᾳ σήμερον καὶ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων μὲ ὄλας τῶν τὰς δυνάμεις, ἐὰν θέλουν ἢ καταβαλλομένη προσπάθεια διὰ τὴν ἠθικὴν ἐξυγιάνσιν νὰ ἀποδώσῃ τὰ ποθητά μόνιμα ἀποτελέσματα καὶ νὰ κτυπηθῇ τὸ αἷτιον τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς κακοδαιμονίας μας εἰς τὴν ρίζαν του. Ἡ πρὸς αὐτὸ τὸ ἰδανικὸν κατατείνουσα ἀγωγή θὰ δημιουργήσῃ τοὺς πνευματικὸς ἐκείνους ἀνθρώπους ἀνωτέρας πνοῆς πρὸς τόσον χροιάζεται σήμερον ὁ τόπος καὶ θὰ σφυρηλατήσῃ τοὺς ἠθικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, πρὸς τὴν παραδόσιν μας ὡς λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

.....
Ὁὐκ ἔστι χαμαὶ βαδίζοντα τῶν οὐρανίων ἀψίδων ἐπιβῆναι.

*
Τέχνην τὸ ἄρχειν ἔστιν, οὐκ ἀξίωμα μόνον, καὶ τέχνην τεχνῶν ἀπασῶν ἀνωτέρα.

*
Αισχύνθητε οἱ ματαιοτεχνίας εἰσάγοντες τῷ βίῳ.
(Ἰωάννης Χρυσόστομος)

Η ΚΛΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ

(Κατὰ τὸν Massillon)

Β'

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κληρικοῦ

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θέλῃ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους, ὅτι εἶναι ὁ Ἀπεσταλμένος τοῦ Πατρὸς του, ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα δίδει εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς Ἀποστολῆς του; Ἐν πρώτοις, ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς Του: ὁ Πατὴρ μου, λέγει, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ: ἔχω μαρτυρίαν πολὺ μεγαλύτεραν ἀκόμη ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου. Δεύτερον, ἡ μαρτυρία τῶν Προφητῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχον ἀναγγελεῖν, καὶ τῶν λαῶν μὲ τοὺς ὁποίους ἐζήσῃ: Ἀναγνώσατε τὰς Γραφάς, τοῖς ἔλεγεν· αὐταὶ ὄλα μαρτυροῦσι περὶ ἐμοῦ: ἐρωτήσατε ἐκείνους πρὸς με εἶδον καὶ με ἤκουσαν, θὰ μαρτυρήσουν πρὸς σᾶς, τί ἐπραξα ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τρίτον, ἡ μαρτυρία αὐτῆς ταύτης τῆς συνειδήσεώς του: Ἐρχεται ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν. Τίς ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; Τέλος ἡ μαρτυρία τῶν ἔργων του καὶ τῶν θαυμάτων του: Ἐὰν δὲν πιστεύετε εἰς τοὺς λόγους μου, τοῦλάχιστον πιστεύσατε εἰς τὰ ἔργα μου: Κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύσητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε*. Ἄρα, ἀφοῦ ἡ Ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἰδικῆς μας, καὶ μᾶς ἀποστέλλει ὅπως ὁ Πατὴρ του ἀπέστειλεν αὐτόν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἡ ἰδική μας κλῆσις νὰ συνοδεύεται μὲ τὰς ἰδίας μαρτυρίας, αἱ ὁποῖα ἐπαληθεύουσι τὴν ἀποστολὴν του.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς τῶν δοθεῖσα πολλὰς Ἄνωθεν παρουσίᾳ ὄχι μόνον τῶν Μαθητῶν του, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν Ἰουδαίων, εἶναι ἡ πρώτη μαρτυρία, τὴν ὁποῖαν δίδει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ τῆς ἀληθείας τῆς Ἀποστολῆς του. Ἀλλὰ τί νὰ συμπεράνωμεν ἀπ' αὐτό; Θὰ εἴπητε. Πρέπει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τοὺς ἀέρας, διὰ νὰ δώσῃ δι' ἡμᾶς μαρτυρίαν ἐνώπιον τῶν λαῶν; Βεβαίως ὄχι, Ἄδελφοί μοι: καὶ δὲν ὑπῆρξέ ποτε παρὰ «ἕνας» Σαῦλος, ἐν «σκεῦος ἐκλογῆς», προωρισμένος νὰ ἰδρῦσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν, «ἕνας» Σαῦλος, ὅστις ἔλαβε τὸ προνόμιον νὰ καταβιβάσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ φανῇ εἰς τοὺς ἀέρας, διὰ νὰ τὸν καλέσῃ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν διακονίαν. Δὲν ὀμιλεῖ πλέον τώρα παρὰ διὰ τοῦ στόματος τῶν Ἀρχιπαιμένων ἐμπιστεύεται εἰς αὐτοὺς τὴν ἐκλογὴν τῶν Λειτουργῶν του· αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθης τάξις τῆς κλήσεως εἰς τὸ λειτουργήμα, καὶ ἡ μαρτυρία τῶν εἶναι ἡ μαρτυρία του. Ὅπως οἱ Ἀρχιποίμενες οὗτοι εἶναι οἱ ἐπιπεφορτισμένοι τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως καὶ ὄλης τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας, αὐτοὶ εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ ἔχοντες τὴν δύναμιν νὰ τὴν διαιωνίζουσιν, οὐ-

1. Ἰωάν. 14,30. 2. Αὐτόθι 8,46. 3. Αὐτόθι 10,38.

τως ελπείν, ἐπὶ τῆς γῆς, διαγωνίζοντες διὰ τῆς χειροτονίας τὴν Ἱερωσύνην, ἡ ὁποία εἶναι οἴναι ἡ ψυχὴ τῆς θρησκείας, ἡ πηγὴ καὶ τὸ οὐσιωδέστερον αὐτῆς λειτουργημάτων. *Ἡ μαρτυρία λοιπὸν τῶν Ἀρχιεπιμένων¹ εἶναι τὸ πρῶτον σημεῖον κανονικῆς κλήσεως.*

Εἶναι ἀληθές ὅτι μετὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ποιμνίου, ἐπειδὴ ὁ κύριος Ποιμὴν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ γνωρίζῃ δι' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ πρόβατά του, θὰ ἦτο δύσκολον νὰ καλῆ αὐτά κατ' ὄνομα διὰ νὰ τὰ συνδέῃ μετὰ τὸ λειτουργημάτων: ἐδέησε νὰ ἀνακουφισθῆ ἐπιφορτίζων κατωτέρους λειτουργοὺς μετὰ τὴν φροντίδα νὰ ἐξετάζουσι καὶ νὰ ἀνυψώσουσι ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ πρέπει νὰ ἀποχωρισθοῦν καὶ νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς τὸν Κύριον. «Οἴκοι ποιμαντικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ»² ἰδρύθησαν διὰ νὰ κάμνουσι τὴν διακρίσιν ταύτην καὶ ἐκεῖ οἱ προοριζόμενοι διὰ τὴν Ἱερωσύνην, ἐπὶ μακρὸν δοκιμαζόμενοι ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ποιμαντικῶν Καθοδηγητῶν αὐτῶν, λαμβάνουσιν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν τῆν μαρτυρίαν, ἥτις πείθει τὸν Ἀρχιεπίμενον εἰς τὸ νὰ τοὺς καλέσῃ εἰς τὰς ἱεράς διακονίας τοῦ θυσιαστηρίου καὶ νὰ ἐπιφορτίσῃ αὐτοὺς μετὰ μέρος τῆς ποιμαντορικῆς μερίμνης³.

Λοιπὸν, οἱ Καθοδηγηταὶ ἐκεῖνοι, οἱ ἐντεταλμένοι νὰ ἐξετάζουσι, ἂν ὁ Θεὸς σὰς ἐκάλεῖ εἰς τὸ λειτουργημάτων, σὰς ἔδωκαν τὴν μαρτυρίαν ταύτην; καὶ δύνασθε νὰ ὑπολογίζετε μετὰ τῶν σημείων τῆς κλήσεως σὰς, τὰς ψήφους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐτάχθησαν νὰ εἶναι οἱ κριταὶ αὐτῆς; Θὰ ἀπαντήσετε, ἀναμφιβόλως, ὅτι ἡ μαρτυρία αὕτη σὰς ἐξησφαλίσθη καὶ μετὰ τοῦτο ἡ κλήσις σὰς σὰς φαίνεται ἀσφαλῆς. Ἀλλὰ περιμένετε, πρὶν βεβαιώσετε τὸν ἑαυτὸν σὰς, νὰ διατυπώσωμεν ἐφεξῆς μερικὰ σκέψεις.

Μαρτυρία τις, διὰ νὰ εἶναι βεβαία, προϋποθέτει πλήρη γνώσιν ἀπὸ μέρους ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὴν δίδουσι καὶ τὴν εὐκρίνειαν καὶ τὴν καλὴν πίστιν, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ δεχθοῦν ἀπὸ μέρους ἐκείνων οἱ ὁποῖοι λαμβάνουσι τὴν μαρτυρίαν ταύτην. Ἐάν ἡ μαρτυρία βασιζέται ἐπὶ τῆς πλάνης, εἴτε διότι δὲν σὰς ἐγνώρισαν εἴτε διότι οἱ ἴδιοι δὲν ἐνηργήσατε νὰ γνωρισθῆτε, οἱ ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ τὴν δεχθοῦν, ἀλλ' ὁ Θεὸς τὴν ἀπορρίπτει. Λοιπὸν, σὰς ἐρώτῶ: ἐνηργήσατε νὰ γνω-

ρίσουν κατὰ βάθος ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους εἰσθε ἐμπειστουμένοι εἰς τοὺς «Οἴκους τούτους τοῦ ποιμαντικοῦ Ἀνεφοδιασμοῦ» τὰ ἀπόκρυφα τῆς συνειδήσεώς σας; Ἐδείξατε τὸν ἑαυτὸν σὰς ἄνευ προσποιήσεως εἰς τὸν σοφὸν Καθοδηγητὴν¹, ὅστις ὀφείλει νὰ ἀποφανθῆ μετὰ τῶν ὑμῶν καὶ ἐκείνου περὶ τῆς μεγάλης ὑποθέσεως τῆς κλήσεώς σας; τὸν εἰσηγάγετε εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ψυχῆς σας; τοῦ ἠνοίξατε τὸ βιβλίον τοῦ θανάτου καὶ τὴν ἱστορίαν ὅλης τῆς ζωῆς σας; Δὲν σὰς ἐρώτῶ ποσῶς ἂν δὲν ἐπεύσθητε εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον: μὴ γένοιτο μίαν τοιαύτην μαύρην ὑπόψιν νὰ ἠμπορέσῃ ποτε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη μου μηδὲ νὰ πέσῃ εἰς κανένα ἀπὸ ἐκείνους τοῦ μετὰ ἀκούουσι! Ἀλλὰ σὰς ἐρώτῶ, ἐδείξατε τὰ πάθη σας ἐν τῇ πηγῇ τῶν, τὰς πώσεις σας ἐν ταῖς ἀτάκτοις κλίσεσιν ὑμῶν καὶ τὸν σταθερὸν χαρακτήρα τῆς καρδίας σας ἐν ταῖς ἀτρεχταῖς, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ μᾶλλον πάντοτε ἐδέσποσαν ἐν τοῖς ἡμετέροις ὑμῶν; Σὰς ἐρώτῶ, ἐάν ἀφίνοντες τὰ πρῶτα, ἦθη σας εἰς σκότην προσποιητὰ ἐάν μὴ τολμώντες νὰ φανερώσετε τὴν αἰσχύνην σας, μηδὲ νὰ θίξετε τὸν θησαυρὸν τοῦτον τῆς ἀνομίας, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι αἱ ἁμαρτίαι αὐταὶ σὰς συνεχωρήθησαν ἄλλοτε, μήπως ἠρκέσθητε νὰ ἐκθέσετε τὰς τελευταίας περιστάσεις τῆς ζωῆς σας καὶ μερικὰ ἀόριστα καὶ ἀδρά σημεία, διὰ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὰς γνωρίσουν, καὶ τὰ ὁποῖα σημεῖα δὲν ἔχουσι τίποτε τὸ ὁποῖον σὰς χαρακτηρίζει ἰδιαιτέρως; Σὰς ἐρώτῶ, μήπως ἔχετε μιμηθῆ τὸν Γαβριήλ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ συνθηκολογήσουσι πρὸς λαὸν ἅγιον, ἔφθειραν τὰ ὀνόματά των, τὰς δεισιδαιμονίας των, τὴν πρῶτην τῶν καταγωγῆν, τὴν ἱστορίαν τῶν ἡθῶν των καὶ τὴν λαῶν των, προσεποιήθησαν ἕωτερικὰς ἐμφανίσεις ταπεινάς καὶ πλήρως ἱκανὰς διὰ νὰ συγκινήσουσι καὶ κατέπληξαν οὕτω τὴν σοφίαν καὶ τὴν εὐσέβειαν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ; Ἐάν τὸ πρᾶγμα ἔχη οὕτως, μὴ στηρίζεσθε εἰς τὰς μαρτυρίας, αἱ ὁποῖαι βασιζονται ἐπὶ γνώσεως τόσοσιν ἀτελοῦς περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας: ἡ συγκατάθεσις τῶν πνευματικῶν Καθοδηγητῶν σας δὲν εἶναι πλέον διὰ σὰς σημεῖον κλήσεως ἴσως εἶναι ἡ τρομερώτερα τιμωρία τῶν συστολῶν σας. Θὰ ἔχετε κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἡμετέρων σας τὴν ποινὴν ταύτην ἐπὶ τῆς συνειδήσεως: «εἰσῆλθον εἰς λειτουργημάτων ἀληθείας διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς προσποιήσεως δὲν γνωρίζω ἂν εἶμαι παρείστακτος, ἢ λειτουργὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ!» Καὶ ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ ταύτῃ, ἡ ὑπόνοια ἐναντίον σας δὲν εἶναι ἀμφίβολος. Δὲν ἠκολουθήσατε οὕτε τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, οὕτε τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν αὕτη ζητῆ τὴν μαρτυρίαν τῶν πνευματικῶν Καθοδηγητῶν σας, προϋποθέτει, ὅτι κατεστήσατε τὸν ἑαυτὸν σας γνωστὸν εἰς αὐτοὺς. Λοιπὸν, παρέβητε τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον: ἐκαλέσατε σεις δ

1. Ἐννοεῖται: Χρυσοστομικῶν Ἀρχιεπιμένων! † Κ. Ε.

2. Ἐννοῦνται αἱ Maisons de retraite. Θὰ ἦτο εὐκταῖον ἀνάλογα ἰδρύματα νὰ ὑπῆρχον καὶ παρ' ἡμῖν. Ὁ θεσμὸς αὐτῶν καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀρχαῖα, καὶ μάλιστα γεννήματα τῆς Ἀνατολῆς, τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Ἦσαν αἱ Μοναί, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Μεγάλοι Πατέρες ἐμόρφωσαν τὸν ποιμαντικὸν αὐτῶν χαρακτήρα. Ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται εἶναι ἡ ἀναπροσαρμογὴ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ βίου καὶ νὰ γίνῃ θεσμὸς μόνιμος παρ' ἐκαστῇ Ἐπισκοπῇ. † Κ. Ε.

3. Σπουδαία ἀποστολὴ τῶν Προπαιδευτῶν τῶν μελλόντων νὰ προπαρασκευάσουσι τοὺς κεκλημένους Ἀνωθεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργήματα. † Κ. Ε.

1. Τὸν Πνευματικὸν ἴδιον. † Κ. Ε.

ἴδιος τῶν ἐναντίον σας. Κρίνατε ἄρα ἂν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τοῦτο τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐκρινείας, εἶναι δυνατόν νὰ προσέτη εἰς κλήσιν, ἢ ὁποῖα ἔλαβε τὴν πηγὴν τῆς ἐν τῇ δολιότητι καὶ τῇ πανουργίᾳ. *Πρώτη σκέψις.*

Σὰς ἐρωτῶ κατὰ δεύτερον λόγον: Ἡ ἐπιδίωξις τοῦ νὰ κάμετε τοὺς πνευματικούς Καθοδηγητὰς σας εὐνρϊκούς πρὸς σὰς, δὲν ὑπῆρξεν ἢ ψυχὴ ὄλων τῶν διαβημάτων σας κατὰ τὸν ὀρισμένον διὰ μίαν βραχεῖαν προπαιδευτικὴν δοκιμασίαν χρόνον; Αἱ προσευχαί σας, ἢ ταπεινότης σας, ἢ ἀκρίβειά σας, δὲν ὑπῆρξαν ἀπόκρυφοι πλάγιοι ἐνέργειαι καὶ παγίδες, τὰς ὁποίας ἐστῆτατε εἰς τὴν εὐσέβειάν των; Μαρτυρία μὲ τοιοῦτον τρόπον ὑφαρπασθεῖσα δύναται νὰ ἔχη βαρῦτητα τινα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Οἱ ἄνθρωποι βλέπουν καὶ κρίνουν ἀπὸ τὰ φαινόμενα· ἀλλ' ὁ Κύριος ἔχει μήπως ὀφθαλμούς σερκίνους ὅπως ὁ ἄνθρωπος; Καὶ δὲν βλέπει τὸ βάθος τῶν καρδιῶν; Σὰς ἐρωτῶ ἀκόμη, ἐάν, δυσπιστοῦντες περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας καὶ φοβούμενοι μήπως τὰ σημεῖα τῆς κλήσεώς σας φανοῦν πολὺ ὑποπτα εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ κρίνουν περὶ αὐτῶν, δὲν μετεχειρίσθητε πλησίον αὐτῶν «μέσα», ξένας ἐπιμόνους ἐκλιπαρήσεις, συστάσεις οἰκειῶν, τὸ κύρος τοῦ ὀνόματος, τῆς τάξεως τῆς γεννήσεως; Δυστυχία μας, ἐάν, ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὴν «σάρκα καὶ εἰς τὸ αἷμα» ἐπροθώσωμεν, διὰ νὰ ἀρέσωμεν εἰς ἀνθρώπους, τὰ συμφέροντα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐάν «παρεθώσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν», διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος Ἰησοῦς παρεδῶκε αὐτὸς ὁ ἴδιος· καὶ ἂν αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἀνθρώπινοι ὁδοὶ, αἱ ὁποῖαι ἐσημειῶνον τόσον καλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, τὴν ἀναξιότητά σας, ἢ δυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσι παρὰ τῆς ἡμετέρας ἀδυναμίας μαρτυρίαν ὅτι ἦσθε ἄξιοι! Ἀλλὰ καὶ ὅταν θὰ ἐγίνετο τοῦτο, ἢ ἀπιστία μας θὰ μετέβαλε τοὺς ἱεροὺς Κανόνας; δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀπορρίπτει; δὲν καταρτᾶται τὰς εὐλογίας μας; Ὑπῆρξαμεν οἱ ἐρμηρινοὶ τῶν πλεονεξιῶν σας, καὶ ὄχι τῶν θελήσεων τοῦ Θεοῦ: ἐνὶ λόγῳ, *ἔχετε τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὲν ἔχετε τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ.*

Θὰ ἠδύνασθε νὰ εἰσθε ἡσυχός, ἂν μακρὰν πάντοτε πόθου καὶ παντὸς διαβήματος, θεωροῦντες μετὰ τρόμου τοὺς κινδύνους καὶ τὴν ἐξοχότητα τῆς Ἱερωσύνης, ἐδέχεσθε τὴν ἐπίσκεψιν ἄλλου τινός Ἀνανίου, ὅστις θὰ ἤρχετο νὰ σὰς εἶπῃ ἐκ μέρους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι εἰσθε πρόωρισμένος εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἱεροῦ λειτουργημάτων· ἂν ἄλλος Ἰλλας σὰς διέτασεν, ὅπως ἄλλοτε ὁ προφήτης οὗτος τὸν μαθητὴν τοῦ Ἐλισσαίου, νὰ ἀρνηθῇ ὅλας τὰς φροντίδας τοῦ κόσμου καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ εἶναι ὁ διάδοχος του· εἰς τὸ προφητικὸν ὑπόβρυγμα. Ἀλλ' ἐάν ἢ ψῆφος τῶν Καθοδηγητῶν σας ὑπῆρξεν ὁ καρπὸς τῶν προσποιήσεων καὶ τῶν πονηριῶν

σας, δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ὠμίλησε δι' αὐτῶν, *εἶναι τὸ πνεῦμά σας; δὲν εἰσθε λοιπὸν ὁ ἀπειταλμένος τοῦ Θεοῦ.* Διότι ἤπῃτε μου, παρακαλῶ, καὶ ὅταν ἀκόμη ἢ σὰρξ καὶ τὸ αἷμα, τὰ ἀνθρώπινα «μέσα», ὅταν ἀκόμη αἱ προσποιήσεις σας καὶ τὰ διαβήματά σας, δὲν θὰ εἶχον κανέν μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν, τὴν ὁποῖαν ἔκαμαν οἱ Ποιμένες σας καὶ οἱ καθοδηγηταὶ σας διὰ σὰς, καὶ ὅταν θὰ εἶχον ἀκολουθήσει ἐν τῇ εὐνοϊκῇ των μαρτυρίᾳ, τὴν ὁποῖαν σὰς ἔδωκαν, τὰ φῶτα καὶ τὰς κινήσεις τῆς ἰδίας ἑαυτῶν συνειδήσεως, θὰ ἔπρεπε πάντοτε νὰ τρέμετε, μὴ τυχὸν ἠπατήθησαν: θὰ ἔπρεπε πάντοτε νὰ φοβῆσθε μὴ τυχὸν ὁ Θεός, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὰς ἀποκρύφους ἀμαρτίας σας, ἔστειλεν εἰς αὐτοὺς πνεῦμα πλάνης καὶ ἐπέτρεψεν, ὥστε ἐκλέγοντές σας αὐτοὶ νὰ κάμουν ἐκλογὴν παράνομον. *Διότι ἡ μαρτυρία εἶναι ἀναγκαία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀλάνθαστος.* Οἱ Ἱερώνυμοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Ἀγουστῖνοι, οἱ ἀγιώτεροι Ἱερεῖς τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων αἰῶνων μὲ ὅλα τὰ φωτεινότερα σημεῖα κλήσεως νομίμου ἐκ μέρους τῶν Ποιμένων τῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαναπαύωνται ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν τούτων ἀβεβαιότητων. Ἀναχωρηταὶ τετελειωμένοι ἐν ἐξόχῳ εὐσεβείᾳ διὰ μακρῶν σκληραγωγῶν καὶ διὰ βίου ἀγγελικοῦ, καλούμενοι διὰ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν εἰς Ἱερωσύνην, ἠκρωτηρίαζον τοὺς ἑαυτοὺς των διὰ νὰ ὑπεκφύγῃ βάρος καὶ τιμὴν, τῶν ὁποίων μόλις ἐθεώρουν ἀξίους καὶ τοὺς Ἀγγέλους. Καὶ ἢ ψῆφος καὶ ἢ χειροτονία αὐτῆ τοῦ Ποιμένου των, τὴν ὁποῖαν ἄλλως τε τόσον ἰσχυρῶς ἐσέβοντο, δὲν ἠδύναντο νὰ τοὺς στηρίξουν κατὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἰδίας ἑαυτῶν ἀναξιότητος. Καὶ σεις, οἱ ὅποιοι ἀπεσπάσατε ἀπ' αὐτὸν μὲ πανουργίαν τὴν ψῆφόν του: σεις ὅστις οἶνοι ἐξεβιάσατε αὐτὸν νὰ εὐλογήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὄφειλε νὰ καταρασθῇ, θὰ ἐστηρίξεσθε ἐπὶ τεκμηρίων τόσον τρομερῶν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἑαυτοῦ σας; Θὰ ἐπιστεύετε, ὅτι ἢ Ἐκκλησία σας δέχεται μεταξὺ τῶν λειτουργῶν τῆς, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους ἠπατήσατε δὲν σὰς ἀπέκλεισάν ἀπὸ τὴν θέσιν ταύτην; θὰ ἦσθε ἡσυχός ὡς πρὸς τὴν κλήσιν σας, ἐπειδὴ ἢ αὐθεντία τῶν ἀνωτέρων σας δὲν ἔθηκεν εἰς αὐτὴν κανέν ἐμπόδιον; Καὶ δὲν θὰ ἐνομίζετε τὸν ἑαυτὸν σας παρείσακτον, ἐπειδὴ κατωρθώσατε νὰ τοὺς κάμετε νὰ συγκατατεθοῦν εἰς τὴν παρεἰσδυσίαν σας; Κρίνατε, ἂν αὐτῇ αὐτῇ ἢ ἀσφάλεια αὐτῇ δὲν εἶναι ἴσως αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ἢ τρομερώτερα τιμωρία τῆς ἀποκείρας, ἢ ὁποῖα σὰς ἔκαμε νὰ σφετερισθῆτε, ἂνευ κλήσεως, τὴν φοβερὰν τιμὴν τῆς Ἱερωσύνης. Μένει λοιπὸν ἐδραῖον, ὅτι τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς κλήσεώς σας *εἶναι ἡ μαρτυρία τῶν Ποιμένων, ὅπως τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς Ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς του.*

† Ο ΚΩΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Καὶ ἐν τῷ ἀγιωτέρῳ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει περιτόν τι, ὅπερ πρέπει νὰ ἀπομακρύνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ.

ΑΓΑΠΗ*

Γ' (τελευταίον)

Τὸ πρόσωπο τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου εἶναι ἀπρόσωπο, εἶναι μιὰ ἀφαίρεση, γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ τέλει. Εἶναι μιὰ ἰδέα προσώπου. Καὶ ὁ Πινδαρικός ὕμνος εἶναι ἀπρόσωπος. Καὶ ὁ πλατωνικός ἔρωσ εἶναι ἀπρόσωπος. Ἀνεβαίνει πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ, πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, πρὸς νοήματα ἀφηρημένα, γενικά, ἀντικειμενικά, ἀπρόσωπα. Μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου, εἴτε λέγεται Παρμενίδης εἴτε Μάρκος Αὐρήλιος, ὑπάρχει ἓνας θρόνος καὶ στὸν θρόνον αὐτὸ στέκει μονάρχης ὁ «Λόγος» — εἴτε Νοῦς ὀνομάζεται μὲ τὸν Ἀναξαγόρα, εἴτε τὸ «ἡγεμονικόν» μὲ τὸν Ἐπίκτητο. Ὁ «Λόγος» αὐτὸς εἶναι ἓνας σὲ ὄλους τούτους καιροὺς καὶ σὲ ὄλους τούς τόπους, ἔξω ἀπὸ ὄλους τούς καιροὺς καὶ ἔξω ἀπὸ ὄλους τούς τόπους, ἓνας σὲ ὄλες τίς ψυχές, ἀφηρημένος, γενικώτατος, ἀντικειμενικός, ἀπρόσωπος. Τοῦ κάθε ἐγκόσμιου ὄντος ἢ ψυχῆ ἀξίζει μόνο καὶ μόνο διότι μπορεῖ νὰ κλείσῃ ἐντὸς τῆς τὸν Λόγο. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι τίποτα, παίρνει ἀξία ἀπὸ τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ κατοικία τοῦ «Λόγου». Ἄξια ἔχει καθ' ὅσον εἶναι Λόγος, καθ' ὅσον μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀφηρημένη, γενικὴ, ἀντικειμενικὴ, ἀπρόσωπη. Καθ' ὅσον δὲν εἶναι τέτοια, ἀλλὰ ἀντιθέτως ψυχὴ συγκεκριμένη, ἀτομικὴ, ὑποκειμενικὴ καὶ προσωπικὴ δὲν ἔχει ἀξία καμμία. Διότι κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι πρόσκαιρο καὶ φθαρτὸ. Ἔτσι μιλεῖ ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας.

Καὶ ξαφνικὰ εἰσβάλλει κάποιος μέσα στὴν ἱστορία τῆς ζωῆς, μέσα στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων καὶ στὴν ἀπάνω ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ «Λόγου» ἓνα ἄλλο θρόνον, μιὰν ἄλλη ἀξία, μιὰν ἄλλη ἀρχή, τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης. Ἀπέναντι στοῦ ἰδανικοῦ τῆς γνώσεως ὑψώνει τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀπλῆς καρδιάς. «Ἐὰν μὴ στραφῆται καὶ γέννησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ἀπέναντι στοῦ ἰδανικοῦ τῆς ἀρετῆς, τῆς ὠδηγημένης ἀπὸ τὸν Λόγο, ὑψώνει τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀγάπης, τῆς ὠδηγημένης ἀπὸ τὸ ἄλογο αἶσθημα. Αὐτὸ συνέβηκε ξαφνικὰ μέσα στὴν ψυχὴ. Ἀλλὰ ποῖος εἶναι αὐτὸς ποῦ μέσα στὴν ψυχὴ σκέπτεται; Ποῖος διανοεῖται; Ποῖος γινώσκει; Καὶ ποῖος ἐγγυᾶται τὴν ὀρθότητα τῆς σκέψεως, τῆς διανοήσεως καὶ τῆς γνώσεως; Ὁ Λόγος, τὸ ἀπρόσωπο καὶ ἀντικειμενικὸ στοιχεῖο ποῦ εἶναι κοινὸ σὲ ὄλους τούς ἀνθρώπους. Ποῖος ὅμως ἀγαπᾷ μέσα στὴν ψυχὴ; Τὸ αἶσθημα. Καὶ τὸ αἶσθημα τί εἶναι; Δὲν εἶναι γέννημα τοῦ ἀπροσώπου, τοῦ ἀντικειμενικοῦ στοιχείου, τοῦ Λόγου. Εἶναι γέννημα ἀντιθέτως τοῦ μὴ ἀπροσώπου, τοῦ μὴ ἀντικειμενικοῦ τοῦ μὴ γενικοῦ μέρους. Εἶναι γέννημα τοῦ προσωπικοῦ, τοῦ καθαρὰ ὑποκειμενικοῦ καὶ ἀτο-

μικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, τοῦ μέρους ποῦ εἶναι φθαρτὸ καὶ πρόσκαιρο. Καὶ ἰδοὺ τοῦ ξαφνικὰ παίρνει ἀξία κάτι ποῦ πρὶν ἦταν ἀσήμαντο, τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο, ἢ ὑποκειμενικότητά του, τὸ ἄτομο τὸ φθαρτὸ καὶ πρόσκαιρο, μὲ μιὰ λέξη ὁ ἄνθρωπος. Ἀπέναντι στὴν ἀπρόσωπη ὑπόσταση τοῦ Λόγου ὑψώνεται τώρα μιὰ νέα ἀξία ζωῆς, ἢ προσωπικὴ ὑπόσταση τοῦ ἀνθρώπου. Ναι, ἔχει ἀξία ὁ ἄνθρωπος ὄχι μόνο ὡς φορεὺς τοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν διανοητικὴν τοῦ ὑπόστασης ὡς ἀπλὸς ἄνθρωπος, πτωχὸς τῷ πνεύματι, ἀφελὴς σὰν τὸ παιδί. Καὶ ἔχει ἀξία γιὰτὶ μὲ ἓνα στοιχεῖο ποῦ δὲν εἶναι «λόγος», ποῦ δὲν εἶναι ἡ διανοητικὴ τοῦ ὑπόστασης, ποῦ εἶναι αἶσθημα, ἀγαπᾷ. Ἀγαπᾷ τὸν Θεὸ καὶ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο. Εἴχαμε τὴν κοινότητα τοῦ λόγου σὲ θεοὺς καὶ σὲ ἀνθρώπους. Τώρα ἔχομε τὴν κοινότητα τῆς ἀγάπης σὲ Θεὸ καὶ σὲ ἀνθρώπους. Αὐτὸ εἶναι τὸ νέο στοιχεῖο.

Ἄλλὰ ὁ Μέγας Ἐπαναστάτης δὲν ἤρθε νὰ καταλύσῃ τὸν «Λόγο», ἀλλὰ νὰ τὸν «πληρώσῃ». Καὶ ἰδοὺ ποῦ καὶ πῶς γίνεται ἡ πληρωσὴ του. Στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μένει ὁ λόγος, δὲν καταλύεται. Ἀλλὰ πλάι του στήνεται τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης. Στὴν ψυχὴ μέσα πρέπει νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ σύνθεσις τῶν δύο ἀντιθέτων. Στὴν ψυχὴ προσήκει ὁ μόχθος αὐτῆς τῆς συνθέσεως. Ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸ ἔχει γίνῃ αἴτημα, εἶναι ἐντολὴ καὶ τίτλος τοῦ κάθε πολιτισμένου ἀνθρώπου αὐτὴ ἢ προστάθεια νὰ βρῆ στὴν προσωπικὴ του ζωὴ τὸν τρόπο τῆς συνθέσεως λόγου καὶ ἀγάπης. Τὸ νέο αὐτὸ ἄθλημα τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων. Αὐτὸ εἶναι ἔκτοτε τὸ κεντρικὸ πρόβλημα μὲ τὸ ὁποῖο παλεύει ὁ νεώτερος ἄνθρωπος. Αὐτὸ ἀγωνίζεται νὰ ἐκφράσῃ στὴν φιλοσοφία του, στὴν ποίησίν του, στὴν μουσικὴν του, στὰ κοινωνικὰ του συστήματα. Ἀγωνίζεται νὰ συνθέσῃ μὲ τὸν ἀκατάλυτο ἑλληνικὸ Λόγον τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην.

Γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ὅμως τοῦτο τὸ νέο θέμα τοῦ πολιτισμοῦ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ μιὰ νέα σύλληψη τοῦ ἀνθρώπου. Ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀξία στὴν ἀνθρώπινη ὑπόσταση καὶ κατὰ κάποιον μέρος ποῦ δὲν εἶναι λόγος, ἀλλὰ αἶσθημα. Αὐτὸν τὸν νέο τύπο ἰδανικοῦ ἀνθρώπου τὸν δημιουργεῖ ὁ Μέγας Ἐπαναστάτης καὶ μὲ αὐτὸν μεταμορφώνει ὀλοκληρωτικὰ τὸ νόημα τῆς ζωῆς, τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄντὶ νὰ καταλύσῃ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὸν ἑλληνικὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν, ἐπρόσθεσε μιὰ περιοχὴ στοῦ πνεύματος ἀπάτητη ὡς τότε. Ἐπλάσε τὸν νεώτερον ἄνθρωπο καὶ τὸ θεμελιακὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς του, τὴν σύνθεσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Λόγου μὲ τίς χριστιανικὰς ἀξίας τῆς ζωῆς. Κοντὰ στὸν ἄνθρωπον τὸν καλὸν κάγαθόν ποῦ σκέπτεται καὶ κάνει πάντα τὸ σωστὸ «κατὰ λόγον», ἔστησε τὸν ἄνθρωπον ποῦ πονεῖ, ποῦ συμπονεῖ, ποῦ

* «Καθημερινή» (30 Δεκεμ. 1947).

έλεσι, πού θυσιάζεται, τόν άνθρωπο πού αγαπά τόν Θεό και αγαπά τόν άνθρωπο.

Τέτοια είναι ή σύγκρουση τοῦ Μεγάλου Ἐπαναστάτη μέ τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικό πνεῦμα.

Ἡ τρίτη ἀντίπαλος δύναμις ἦταν ἡ ρωμαϊκή πολιτεία. Ὅπως δὲν ἤλθε νά καταλύσῃ τὸν μωσαϊκό νόμο καί τὸν Ἰουδαϊκό μονοθεϊσμό, ἀλλὰ νά τὸν πληρώσῃ, ὅπως δὲν ἤρθε νά καταλύσῃ τὸ ἑλληνικό πνεῦμα καί τὸν ἑλληνικό Λόγο ἀλλὰ νά τὸν «πληρώσῃ», ἔτσι δὲν ἤρθε νά καταλύσῃ καί τὴν ρωμαϊκή πολιτεία, ἀλλὰ νά τὴν «πληρώσῃ».

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται σφάν ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἐγκόσμια πολιτική ζωὴ, πρὸς τὴν συγκρότηση τῆς ἱστορικής κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸς ἐνδιαφέρεται γιὰ μιὰ ἄλλη κοινωνία πού ἔχει συνεκτικό κρῖκο τὴν ἀγάπη ἐκείνων πού τὴν ἀπαρτίζουν πρὸς τὸν Θεό καί τὴν ἀγάπη ἀνάμεταξύ τους. Αὐτῆς τῆς κοινωνίας ὁ ἴδιος εἶναι ὁ μόνος ἐξουσιαστής. «Ὁδὸ γὰρ εἰσιν δύο ἡ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν». Αὐτὴ ἡ κοινωνία ζῆ τὴν δική της ζωὴ καί ἀφίνει τὴν ἄλλη στὴ θέσῃ της, διότι δὲν ἤρθε νά τὴν καταλύσῃ. «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καί τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Ἔτσι καθορίζεται ἡ σχέση τῶν δύο κοινωνιῶν, τῆς δικῆς του καί τῆς πολιτικῆς κοινωνίας.

Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρνητικὴ ὄψη τοῦ προβλήματος. Δηλοῖ ὅτι ὁ Μέγας Ἐπαναστάτης δὲν θέλει νά καταλύσῃ τὴν ἐγκόσμια πολιτεία. Καί ὅμως ἔρριξε ἕνα σπῆρο πού κάποτε μοιραῖα θὰ ἀλλοίωνε τὴν μορφή της. Τὸ ἰδανικό τῆς ἀρχαίας πολιτείας ἦταν μοιραῖο πιά νά συμπληρωθῇ μέ τὸ νέο στοιχείο πού ἔφερε στὴν ζωὴ τὸν ἄνθρωπο ὡς προσωπικότητα, ὡς ἄτομο.

Ὁ Λόγος ἀποκλειστικά ἔπρεπε νά ρυθμίσῃ τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὴ ἦταν ἡ κλασσικὴ θέσις. Ὁ Λόγος ἔπρεπε φυσικά νά ρυθμίσῃ καί τὴν κοινωνικὴ τῶν συμβίωση. Ἐπειδὴ ὅμως στὴν πραγματικότητα ἡ πολιτεία εἶναι ἐκείνη πού ρυθμίζει τὴν κοινωνικὴ συμβίωση, ἔπεται ὅτι ἡ πολιτεία ἔπρεπε νά συμπίπτῃ μέ τὸν Λόγο, ἔπρεπε ἡ πολιτεία νά εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου. Αὐτὸ εἶναι τὸ πλατωνικό ἰδανικό. Καί ἀφοῦ ἡ πολιτεία ταυτίζονταν ἔτσι μέ τὸ Λόγο καί ὁ Λόγος ἔπρεπε ἀποκλειστικά καί κυριαρχικά νά ρυθμίσῃ τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ἀκολουθεῖ ὅτι καί ἡ πολιτεία θὰ ἔπρεπε ἀποκλειστικά καί κυριαρχικά νά ὀρίξῃ τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι ἡ κλασσικὴ πολιτεία ὑπέτασσε ὀλοκληρωτικά τὸ ἄτομο καί τὸ ἐκμηδένιζε. Καί αὐτὸ ἦταν ἀπὸ τὴν ἀποψὴ τῆς σωστός, γιατί τὸ ἄτομο ἀξίζει μονάχα καθ' ὅσον εἶναι Λόγος. Ἀλλὰ τώρα πιά πού ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε ἀποκαλύψει τὸν ἄνθρωπο τὸν ἔξω ἀπὸ τὸν Λόγο, καί τὸν εἶχε ἀναγορεύσει ὡς κάτι ἀπόλυτα ἀξιο, ὡς τὸ ἀξιώτερο καί ἀπὸ τὸν Λόγο; Δὲν μποροῦσε πιά τὸ ἄτομο, τὸ ἀξιώτατο αὐτὸ στοιχείο τῆς ζωῆς νά ἐκμηδενίζεται ὀλοκληρω-

τικά ἀπὸ τὸν Λόγο. Κάπου ὁ Λόγος εἶχε τὰ ὄριά του, ὁ Λόγος τῆς πολιτείας καί τῆς ἐξουσίας. Ὑπῆρχον ὄρια ὅπου ὁ ἄνθρωπος δὲν μποροῦσε πιά νά προσδιορισθῇ ἀπὸ τὸ Λόγο τῆς πολιτείας. Ἔπρεπε νά βρεθῇ ἕνας τρόπος συνθέσεως τοῦ Λόγου τῆς πολιτείας καί τοῦ ἀτόμου. Ἔπρεπε ἡ ἀρχὴ τοῦ Λόγου καί στὴν πολιτικὴ ζωὴ νά συνδυασθῇ μέ τὸ ἄτομο, μέ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα. Ἔπρεπε νά ἀναγνωρισθοῦν στὸ ἄτομο δικαιώματα πού καμμιά κοινωνικὴ ἐξουσία δὲν μπορεῖ νά τοῦ ἀφαιρέσῃ. Τέτοιες ἀπόψεις εἶχε κιόλας ἐμφανίσῃ ἡ ἀρχαία φιλοσοφία καί τὸ δίκαιο τῆς ρωμαϊκῆς πολιτείας τίς εἶχε υἱοθετήσῃ. Ἀλλὰ ὁ κύκλος πού ἀναγνωρίζονταν ἔτσι στὸ ἄτομο εἶχε ἕνα τυπικὸ χαρακτήρα καί ἦταν περιορισμένος. Καί πέρασαν μέ αὐτὴν τὴν κατάσταση αἰῶνες. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε ἀφομοιώσει τὴν ρωμαϊκὴ πολιτεία. Καί ὅμως τὸ βαθύτατο αὐτὸ αἴτημα τοῦ ἔμμενε ἀκόμα ἀνεκτέλεστο. Δὲν εἶχαν ὀρίμασει οἱ καιροί. Ὄταν οἱ Γάλλοι ἐπαναστάται κατέλυσαν τίς ἐκκλησίες καί ἀναγορεύσανε γιὰ θεὸ τὸν Λόγο, δὲν ἤξεραν βέβαια ὅτι μέ τὴν ταυτόχρονη διακήρυξή τους γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου καί τοῦ ἀνθρώπου ἔκαναν ἕνα μεγάλο βῆμα στὴν ἐκτέλεση ἐνός βασικοῦ αἰτήματος πού πηγάζει ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία. Δὲν φαντάζονταν ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀρνηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦταν ὡς ἕνα σημεῖο ἀπλοῦ ἐκτελεστοῦ ἐντολῶν πού εἶχε χαράξει Αὐτὸς τὸν ὁποῖον ἐπιφανειακά ἀρνιοῦνταν. Δὲν καταλάβαιναν ὅτι ἦταν πολὺ λιγώτερο ἐπανάσταται ἀπὸ Αὐτόν. Ἀλλὰ καί τότε τὸ ἔργο ἔμεινε ἡμιτελές. Ἡ ἀτομικότητα κέρδισε τὰ πολιτικά της δικαιώματα. Ἀλλὰ δὲν κατέκτησε τὴν οὐσιαστικὴ περιοχὴ πού τῆς ἀνήκει. Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς ἐξακολουθεῖ. Ἡ ὀλοκληρωσις τοῦ εἶναι ἔργο τοῦ μέλλοντος. Ἡ σύγκρουση τοῦ Μεγάλου Ἐπαναστάτου μέ τὴν ρωμαϊκὴ πολιτεία, μέ τὴν πολιτεία τοῦ καιροῦ του, συνεχίζεται αἰῶνες μέ ὅλες τίς πολιτείες τοῦ πολιτισμένου κόσμου καί ἡ ἄρσις τῆς συγκρούσεως καί αὐτὴ συνεχίζεται καί προοδεύει ὅσο προχωροῦμε πρὸς τὴν δίκαιη ἰσορροπία καί τὴν συναίρεση τῶν ἀντιθέτων, τὴν συναίρεση τῆς τάξεως τοῦ Λόγου καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου.

*

Ἡ ἰδεατὴ σύνθεση θεολογικοῦ λόγου καί θείας χάριτος, θεωρητικοῦ λόγου καί ἀλόγου στοιχείου, πολιτικοῦ λόγου καί ἀνθρώπινος προσωπικότητος ἀποτελεῖ τὸ τριπλὸ αἴτημα πού ἀνανέωσε τὴν ζωὴ καί πού πηγάζει πρωταρχικά ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῆς ἀγάπης, γιὰ τὴν πάντα ἐντελέστερη ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ τριπλοῦ αἰτήματος παλεύει ὁ νεώτερος ἄνθρωπος. Αὐτὸς ὁ ἀγῶνας ἀποτελεῖ τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς του. Αὐτὸς εἶναι τὸ μεταφυσικὸ ὑπόβαθρο τῶν ἔργων τοῦ πολιτισμοῦ του, στὴν φιλοσοφία, στὴν τέχνη, στὴν πολιτικὴ. Αὐτὴ ἡ «διαλεκτικὴ» ἀνά-

μεσα στὰ δύο ἀντίθετα κάνουν τὸν πλοῦτο, τὴν ὠραιότητα, τὴν εὐγένεια καὶ τὴν ἀξία του. Τὸ μέτρο κατὰ τὸ ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ μετέχη τὸ κάθε ἀντίθετο στὴ σύνθεση τοῦ καιροῦ μας, ἡ ἀνάγκη νὰ μείνη ἀκατάλυτη ἡ πρωταρχία τοῦ ἑλληνικοῦ κλασσικοῦ λόγου καὶ νὰ μὴν θιγῇ ἀπὸ τὴν συμπλήρωση ποῦ μπορεῖ νὰ προσφέρῃ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀγάπης, ὅλα αὐτὰ δὲν ἐλαττώνουν τὴν σημασία της. Μένει ἡ μεγαλύτερη ἐπανάσταση ποῦ γνώρισε ἡ ἱστορία, μένει ἕνα αἰώνιο θέμα ἀγῶνος, μένει μιὰ ἀκαταλύτως ἰσχύουσα βασικὴ μορφή τῆς ζωῆς.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουν σήμερα ἄνθρωποι ποῦ αὐτὴ τὴν τιτανικὴ ἐπανάσταση τοῦ εὐγενεστεροῦ αἰσθήματος, τὴν ἐπανάσταση τῆς ἀγάπης, νομίζουν πῶς μποροῦν νὰ τὴν καταλύσουν καὶ νὰ τὴν ὑποκαταστήσουν μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ ταπεινότερου αἰσθήματος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τοῦ μίσους.

Νομίζουν πῶς ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης εἶναι τὸ «ὄπιον τῶν λαῶν», ἐνῶ πανάκεια εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ μίσους.

Νομίζουν ὅτι τὸ μεταφυσικὸ βάθος τῆς ἐπαναστάσεως ποῦ ἐκήρυξε ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία μπορεῖ νὰ ὑπερκαλυφθῇ ἀπὸ ἕνα ὁμοίωμα μεταφυσικῆς θεωρίας καὶ ἀπὸ μιὰ χωλὴ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐπιστημοσύνη.

Νομίζουν ὅτι μιὰ ἐπανάσταση ποῦ ἐπιδιώκει τὸν ἀναδασμὸ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν μπορεῖ νὰ παραβάλλῃ τὸ ἀνάστημά της μετὰ τὴν ἐπανάσταση ποῦ εἰσέδουσε εἰς τὸ ἄδυτον τῆς ψυχῆς, ἀνεμόχλευσε ὅλες τὶς μορφές τῆς ζωῆς καὶ ἐπεδίωξε τὴν ἐκ βάθρων ἀνασύνθεση καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

Πόσο πρέπει νὰ εἶναι καὶ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ξεπεσμένοι οἱ ἄνθρωποι ποῦ παρασύρονται ἀπὸ μιὰ τέτοια πλάνη. Πόσο αἰχμάλωτοι πρέπει νὰ εἶναι τοῦ θορύβου τοῦ παρόντος καὶ πόσο ἀνίκανοι νὰ κοιτάξουν λίγο πέρα ἀπὸ τὸν στενὸ τους ὀρίζοντα εἴτε πρὸς τὸ παρελθὸν εἴτε πρὸς τὸ μέλλον. Πόσο ὁ καιρὸς μας πρέπει νὰ εἶναι καὶ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ φτωχὸς γιὰ νὰ μὴν ἀποτινάσῃ ἀμέσως τέτοιες πλάνες. Ὅταν βάρβαροι, ποῦ δὲν ἔχουν στὴν μνήμη τῆς ψυχῆς των καὶ στὴν προϊστορία τοῦ αἵματός των τίποτε ἄλλο παρά ἔργα βαρβαρικὰ γίνονται ἔρμια μιᾶς τέτοιας πλάνης, δὲν ἀπορεῖ κανεὶς. Θλιβεται μόνον γιὰ τὴν ἱστορικὴ θέσει ποῦ κατέχουν καὶ πάλι στὸν σημερινὸν σκοτεινὸν μας αἰῶνα. Ὅταν ὅμως λαοὶ πολιτισμένοι, ὅταν οἱ Ἕλληνες, ποῦ ἔχουν μέσα στὸ αἷμα τους καὶ μέσα στὴν πνευματικὴ τους μνήμη τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος ὀλόκληρο μετὰ ὅλους τοὺς ἀγῶνες της, ὅταν τὰ παιδιὰ ἐκείνων ποῦ πρῶτον τὴν διδασκαλία τῆς ἀγάπης τὴν ἐπλάισαν καὶ τὴν ἐμόρφωσαν μέσα στὰ σχήματα τοῦ Λόγου των καὶ τὴν συνέδεσαν ἔτσι μετὰ τὴν ἱστορία τῶν ἐθνῶν, ὅταν αὐτοὶ λησμονοῦν τόσο πολὺ τὸν βαθύτερον ἑαυτὸν τους, ὥστε νὰ κύ-

πτουν μπρὸς σ' αὐτὴν τὴν πλάνη, τότε πῶς νὰ μὴν φωνάζῃ κανεὶς τὸ ρητὸ καὶ πάλι τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλίας: «Ἐὰν τὸ ἅλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἀλισθήσεται;»

Ὅχι διότι δὲν ἐλπίζομε, ὄχι διότι δὲν πιστεύομε, ὄχι διότι δὲν ξέρομε τὴν ἔκβασι, ἀλλὰ γιὰ τὴν βρισκόμαστε στὸν ὑψηλότερο πυρετὸ καὶ περιμένομε ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα τὴν ὕφεσι ποῦ ἔρχεται, περιμένομε τὴν ὠραία στιγμή τῆς νίκης ὅπου τὸ αἰώνιο θὰ καταλύσῃ πάλι τὸ πρόσκαιρο. Γι' αὐτὸ θὰ θέλαμε σὰν βλαστοὶ αὐτῆς τῆς φυλῆς νὰ τὴν δοῦμε πρῶτη νὰ ἀδράξῃ πάλι μιὰ νίκη ποῦ τόσοις αἰῶνες ἦταν δική της. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει τόση λαχτάρα καὶ τόση ἀγωνία στὴν προσδοκία μας καὶ τόση ἀδημονία.

Κ. Δ. ΤΙΣΑΤΣΟΣ]

Ο ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΣΙΦΝΟΥ

Ἐξετάζων ἀπὸ τίνος τὴν ἱστορίαν τῆς Σίφνου, «τῆς νήσου τῶν Πατριάρχων», τῶν Ἐπισκόπων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ποιητῶν», συνήντησα καὶ τινὰς ζωγράφους.

Τὸν Νικόλαον Μελισσόν, περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, γνωστὸν ἐκ φορητῆς εἰκόνος τύπου «Ρίζης τοῦ Ἰεσαί», μετὰ τὴν ἐπιγραφήν «*χειρ Νικολάου Μελισσοῦ, Σιφνέου: ΑΨΠΔ*» (1784)², τὸν Ἀποστολὸν Σγουρδαῖον, ζωγράφον ἔργων λαϊκῆς θρησκευτικῆς τέχνης, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρισκομένης εἰς τὸ τέμπλον τῆς ὠραίας μονῆς τῆς Παναγίας «τοῦ Βουνοῦ»: «*Διὰ δαπάνης τοῦ αὐτοῦ κτίτορος ὠκοδομήθη καὶ τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο τοῦ ἁγ. Νικολάου καὶ ἱστορήθη ΔΩΔΙ*» διὰ χειρὸς ἡμῶν Ἀποστόλου Σγουρδαίου» καὶ τέλος τὸν ὁμοίως εἰς ἔργα λαϊκῆς θρησκευτικῆς τέχνης ἐργασθέντα Δευτερεύοντα Σίφνου, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξετάζω ἐκτενέστερον ἐνταῦθα³.

1. Δύο Σιφνίους Πατριάρχας γνωρίζομεν, τὸν ΚΠόλεως Γρηγόριον Ζ' Ζερβουδάκη († 17 Νοεμβρίου 1924) καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἰεροθέον Β'. Σταφυλοπάτην († 1 Ἰανουαρίου 1858). Περὶ τοῦ Ἰεροθέου Β' Βλ. Χρυσόστομόμου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, 1935 σ. 815-830.

2. Ἡ ἀξιοπρόσεκτος αὕτη εἰκὼν μετὰ 14 μικρὰ εἰκονίδια πᾶσι μετὰ σκηνᾶς ἐκ τοῦ δωδεκαόρτου καὶ τοῦ βίου τῆς Θεοτόκου προέρχεται ἐκ τῆς οἰκογενείας Γρυπάρη, τῶν ἀδελφῶν Ἀριστοδήμου καὶ Νικολάου Γρυπάρη καὶ κατὰ κληρονομίαν εἰς τὴν Θεοφάνω Ζηλήμονος καὶ μετ' αὐτὴν εἰς τὸν ἑγγονόν της καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γεώργ. Μαριδάκη.

3. Τοῦ Γερασίμου Ἀβρανοπούλου ἐκ Πελοποννήσου. (Πληροφορία ἐκ τῶν σφραγισμένων κωδίκων τῆς μονῆς.)

4. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρ. αἰῶνος (1890) ἀκμάζει Σίφνιος ζωγράφος ὁ Κωνσταντῖνος Πανώριος ἐκ τοῦ χωρίου «Κάστρον», ἐνωρὶς ἀποθανὼν, ἐφάμιλλος τοῦ Γκούζη, ἔργα τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Μονάχου. Ὁ πατὴρ τοῦ ζωγράφου τούτου ἐργαζόμενος ὡς μάγειρος εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῆς ΚΠόλεως εἶχε μετ' ἑαυτοῦ μικρὸν τὸν Κωνσταντῖνον. Ὁ κύριος ἰδὼν κάποτε παιδικὰς ζωγραφίας τοῦ Κωνσταντῖνου εἰς τὸν τοῖχον τοῦ μαγειρείου διέγνωσε τὸ τάλαντόν του, ἐνδιεφέρθη δι' αὐτόν καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ Μόναχον δαπάναις του ἵνα

Τὸ ὄνομα τοῦ Δευτερεύοντος πληροφοροῦμεθα μνημειακῶς ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς κάτωθεν τῆς τοιχογραφίας τῆς ἱερᾶς προθέσεως τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἁγ. Νικολάου, τῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου «τῶν Γουρνιῶν»: «*Μνήσθητι Κύριε Ἀγαπίου Ἱερομονάχου καὶ Δευτερεύοντος Σίφνου, τοῦ κίτορος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ἰουλίου 12, 1818*»¹ ἐπιπροσθέτως δὲ ἀπὸ τῆς διαθήκης του, τῆς ὁποίας εὔρον τυπικῶς ἐπικεκρωμένον ἀντίγραφον «ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ» τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1826.

Ὁ Ἱερομόναχος Ἀγάπιος ἀνήκειν εἰς ἱερατικὴν οἰκογένειαν. Ὁ ἴδιος γράφει εἰς τὸ τέλος τῆς διαθήκης του ὅτι ἦτο «πρῶην πρωτεκτικού (πρωτεκδικίου) υἱός». Ἐγεννήθη ἐν Σίφνῳ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἸΗ' αἰῶνος, ἀφοῦ τὸ ἀρχαιότερον², ἐξ ὅσων γνωρίζομεν, ἔργον του φέρει χρονολογίαν 1796. Ἀνεψιός του ἦτο ὁ Διάκονος Ἀβράμιος, φιλικός, υἱὸς τῆς ἀδελφῆς του πρεσβυτέρας Μαρίας συζύγου τοῦ ἱερέως Νικολάου Μαγγανάρη, Ἄρχοντος τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄλλους ἀδελφούς ἀναφέρει εἰς τὴν διαθήκην του «τὸ Φλουρί», τὸν Νικόλαον καὶ τὸν Ἀγγελέτον³. Ἀναφέρει ἀκόμη καὶ κάποιον «Λαμπαδάριον», ἴσως ἀδελφόν του. Εἰς τὴν Σίφνον ἐδιδάχθη τὰ στοιχειώδη γράμματα καὶ χειροτονήθη Διάκονος εἰς τὴν αὐτόθι ἰ. μονὴν τοῦ Προφήτου Ἥλιου. Ἡ παράδοσις ἐξ ἄλλου ἐν Σίφνῳ τὸν διέσωσε μὲ παρεμφθαρμένον ὄνομα. Ἐνα πηγάδι εἰς τὰ «Γουρνιά», παρὰ τὴν οἰκογενειακὴν του ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἦτις δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν, διότι δὲν τὴν κληροδοτεῖ διὰ τῆς διαθήκης του, ἀκούεται μέχρι σήμερον ὡς «τὸ πηγάδι τοῦ Δευτεραίου». Ἡ ὀνομασία τοῦ ὀφφίκιου του³ ἐξετόπισε τὸ ὄνομά του καθ' ὅλον τὸ μετέπειτα διάστημα τῆς ζωῆς του, ὡς συνέβη καὶ δι' ἄλλους κληρικούς. Πότε καὶ ποῦ χειροτονήθη ἱερεὺς ὁ Ἀγάπιος δὲν ἐξηκρίβωσα καθῶς καὶ ἂν μετέβη εἰς σχολὴν τοῦ ἁγ. Ὅρους ἢ ἄλλου τινὸς τόπου διὰ τὸν τεχνικὸν καταρτισμόν του.

Κατὰ τὸ 1809 προσκληθεὶς εἰς Κίμωλον ὑπὸ τοῦ οἰκονόμου Δημητρίου Σάρδη, ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου τῆς νήσου, ἀνέλαβε νὰ ζωγραφίσῃ τὰς εἰκόνας τῆς ἀνακαινιζομένης τότε παλαιᾶς

σπουδᾶσιν τὴν ζωγραφικὴν. (Πληροφορία καθηγητοῦ κ. Γεωργ. Μαριδάκη, ὡς αὐτὴ τῷ μετεδόθη παρὰ τῆς μητρὸς του).

1. Φαίνεται ὅτι ὁ Δευτερεύων εἶχε κτίσει τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγ. Νικολάου τῆς οἰκογενειακῆς τῶν ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «τῶν Γουρνιῶν».

2. Βλ. Ἰωάν. Σ. Ράμφου Δύο ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας τοῦ Δευτερεύοντος Σίφνου, ἐφημ. «Σίφνος» 1947, φ. 189 καὶ 190.

3. Τὸ ἐκκλ. ἀξίωμα (ὀφφίκιον) τοῦ Δευτερεύοντος, καταλεγόμενον εἰς τὸν εὐώνυμον χορόν, εἶναι τὸ δεύτερον μετὰ τὸν Πρωτοπαπῶν (πρωτοπρεσβύτερον), μετ' αὐτὸ δὲ ἀκολουθεῖ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὀφφίκιων κ.λ.π., «ὁ Δευτερεύων, ἀπόντος τοῦ Πρωτοπαπᾶ κρατεῖ τὸν τόπον αὐτοῦ». Εὐχολόγιον τὸ μέγα ἐκδ. 1927, σ. 535.

ἐκκλησίας τῆς Ὁδηγητρίας. Τὸν Δευτερεύοντα εὐρίσκομεν ἐπίσης ἐργαζόμενον ἐν Κιμῶλῳ εἰς ἄλλας ἐκκλησίας τῆς νήσου κατὰ τὰ ἔτη 1812, 1814, 1825, 1827 καὶ 1829. Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατ' αὐτὴν διακοσμεῖ διὰ τῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου καὶ ἀξιολόγων τοιχογραφιῶν τὴν ἐν Σίφνῳ οἰκογενειακὴν του ἐκκλησίαν «τῶν Γουρνιῶν»¹. Ἐν Μήλῳ οὔτε φορητὰ εἰκόνες τοῦ Δευτερεύοντος ὑπάρχουν οὔτε τοιχογραφίαι. Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ταξιδιά του εἰς Σικινον συλληφθεὶς ὑπὸ πειρατῶν, ὑπεχρεώθη εἰς τὴν καταβολὴν λύτρων διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ὁ Δευτερεύων ἀπεβίωσεν ἐν Σίφνῳ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1829, ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῆς χρονολογίας τῆς δημοσιεύσεως τῆς διαθήκης του. Τὸ ἀντίγραφον αὐτῆς φέρει ἡμερομηνίαν 14 Σεπτεμβρίου 1829.

Ὁ Δευτερεύων Σίφνου εἶναι μίᾳ φυσιογνωμίᾳ τεχνίτου λαϊκοῦ ἀξία μελέτης, καθ' ὅσον, εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε, σελαγίζουσι οἱ τελευταῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς ἀγιογραφικῆς παραδόσεως, οἱ ὅποιοι, καίτοι ἐργαζόμενοι ἐκ προτύπων ὀλίγον ἢ πολὺ ἰταλιζόντων, ἐν τούτοις κατάρθωσαν νὰ ἀφομοιώσουν τὰ ξένα στοιχεῖα, λόγῳ τῆς μεγάλης των εὐσεβείας, τῆς ἀπλότητος καὶ «ἀφελότητος τῆς καρδίας», τὰ ὅποια παραδόξως μετουσιώνονται εἰς δύναμιν εἰς τὴν τέχνην. Θὰ ἦτο λίαν ἐνδιαφέρον, ἂν, ἐκ μέρους τῶν εἰδικῶν, ἐγίνετο σχετικὴ ἔρευνα, ὥστε, ἐκτὸς τῆς σημασίας τὴν ὁποίαν, ἔχει τὸ ἔργον του ἀπὸ ἀπόψεως εἰκονογραφικῆς, καθορισθῆ ὁ τεχνικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον εἰργάσθη, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἐποχὴν του εἶχεν ἀτονίσει τελείως σχεδὸν ἡ τεχνικὴ κατάρτισις τῶν ἀγιογράφων². Μὲ τὰς πτωχὰς τεχνικάς του γνώσεις ὁ Δευτερεύων ζωγραφίζει συνθέσεις συμβολικάς, ἢ προσπάθειά του δὲ αὐτῆ, ἀποσκοποῦσα νὰ φιλοσοφήσῃ καὶ νὰ διδάξῃ, ὑποβοηθεῖται πολλάκις ὑπὸ «θρύλλων», τοὺς ὁποίους γράφει ἐπὶ τῶν συνθέσεών του. Οἱ «θρύλλοι» του δὲ εἶναι ῥητὰ τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης ἢ ἀξιώματα τῆς λαϊκῆς φιλοσοφίας, συχνὰ δὲ καὶ ἰδικαὶ του σκέψεις. Οὐδεὶς μέχρι σήμερον ἠσχολήθη μὲ τὰς συνθετικὰς αὐτὰς τῶν τοιχογραφιῶν ἰδίως παραστάσεις του, αἱ ὁποῖαι ἐξετελέσθησαν μὲ ὀλιγωτέραν βίαν. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου ὁ Δευτερεύων παρουσιάζεται ὡς εἰκονογράφος καθ' αὐτὸ λαϊκός, εἶναι αἱ παραστάσεις του μὲ σύμβολα λαϊκὰ ὅπως «ὁ μάταιος χρόνος τοῦ βίου τούτου καὶ αἱ ἑπτὰ ἡλικίαι τοῦ ἀνθρώπου», θέμα τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον εἰκονογραφικὸν τύπον λίαν προσφιλεῖ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν εἰκονογραφίαν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, καὶ «ὁ βίος τοῦ ἀληθινοῦ

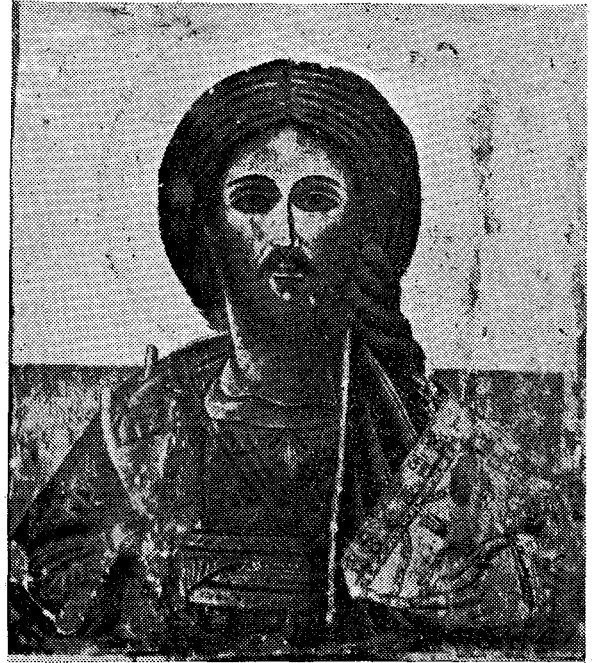
1. «Τὰ Γουρνιά» (τοπωνυμικόν), διότι εἰς τὸν παρακείμενον ἠεροπόταμον ὑπῆρχον «γούρνες», ὅπου αἱ γυναῖκες τῆς νήσου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας ἔπλυνον κατὰ τὸν χειμῶνα.

2. Φώτη Κόντογλου, Ταξείδια, Ἀθήνα, 1928 σ. 134.

μοναχοῦ», ἐμπνεύσεις του ἀπὸ τὴν βαθεῖαν καὶ ποιητικὴν λαϊκὴν ψυχὴν. Εἶναι, πράγματι, συγκινητικὴ ἢ ἀφέλεια τῆς συλλήψεως; ἢ ἀπλουσιότης ἐκτέλεσις, ἢ ὁποῖα ἀπορρίπτει τὸ περιττόν, ἢ θερμὴ ποίησις, ἢ ὁποῖα καὶ ἀντισταθμίζει τὰς τεχνικὰς του ἀτελείας. Τὸ δὲ βαθύτατον θρησκευτικὸν συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ἀποπνέουν ὅλαι γενικῶς αἱ εἰκόνες του καὶ τὸν καθιστοῦν μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ἰδιοτύπους καλλιτεχνικὰς φυσιογνωμίας τῆς θρησκευτικῆς καὶ λαϊκῆς μας τέχνης εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοὺς μετ' αὐτὴν χρόνους, ἐκδηλοῦνται εἰς ὅλον του τὸ ἔργον. Διότι καὶ αἱ τοιχογραφίαι του καὶ αἱ εἰκόνες του, αἱ ὁποῖαι ἱστοροῦσι σκέψεις καὶ γεγονότα τῆς ζωῆς διακηρύσσου διδάγματα τῆς χριστιανικῆς πάντοτε ἠθικῆς.

Τὸ ἀρχαιότερον τῶν σωζομένων ἔργων τοῦ Δευτερεύοντος μετὰ τὴν ὑπογραφήν «χειρ Δευτερεύων Σίφνου», 1796, εἶναι *προτομὴ τοῦ Χριστοῦ ὡς Παντοκράτορος* καὶ σφύζεται εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον. Εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν (0,60×0,57) ὁ Χριστὸς παρίσταται εὐλογῶν διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς κλειστὸν Εὐαγγέλιον, εἰς τὸ περιθώριον τοῦ ὁποῖου κυκλοτερώς εἰς τὸ ἄνοιγμα—δῆθεν—τοῦ Εὐαγγελίου εὐρίσκειται ἡ ἐπιγραφή: «*Ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκολουθῶν*». Ὁ Χριστὸς ἔχει φωτοστέφανον σταυρικὸν μετὰ τὸ ἀποκαλυπτικὸν «ὁ Ων» καὶ ἐπιγραφήν «*Ἰησοῦς Χριστὸς Παντοκράτωρ*»¹. Εἰκόνες του ἐνυπόγραφοι, καθὼς καὶ τέμπλα, δεσποτ. θρόνοι, κουβούκλιον ἐπιταφίου Μ. Παρασκευῆς καὶ κιβώριον ἁγ. Τραπεζῆς μετὰ κοσμημάτων καὶ παραστάσεις του σφύζονται ἐν Κιμῶλι εἰς τὰς ἀκολουθίας ἐκκλησίας: 1) *Τῆς Ὁδηγητρίας* (1809). 12 μικραὶ εἰκόνες τῆς ψηλαφίσεως τοῦ Θωμᾶ, τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος, τοῦ Τυφλοῦ, τῶν ἁγίων Πατέρων Α'. Οἰκ. Συνόδου, τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, τῆς Ὁρθοδοξίας (Ἀναστῆλ. εἰκόνων), τῆς Ἀποτομῆς κεφαλῆς Προδρόμου, τῆς εὐρέσεως κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τ. Σταυροῦ κ.λ.π., ὡς καὶ Κουβούκλιον τοῦ ἐπιταφίου (1827 Μαΐου ΚΘ.) μετὰ παραστάσεις ἐκ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου. Αἱ εἰκόνες αὐταὶ προέρχονται ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς Ὁδηγητρίας, τὴν ὁποῖαν οἱ Κιμῶλιοι μεγαλοπρεπῆ ἐκ θεμελίων ἐπανίδρυσαν ἀπὸ τοῦ 1867-1873. 2) *Τοῦ Παντοκράτορος* εἰς τὴν «*Ἀπάνω Βάρδια*» (1829 Ἰανουαρίου λ'). Τέμπλα μετὰ εἰκόνας τοῦ δωδεκαόρτου, θωράκια κ.λ.π. Χαρακτηριστικαὶ ἐνταῦθα εἶναι δύο εἰκόνες του *τῆς Τιβεριάδος* «*μετὰ βουνὰ καὶ σπίτια κοντὰ στὴ λίμνη Γενησαρέτ*»² καὶ *τῆς Ἀλύσεως τοῦ Πέτρου*. Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Τιβεριάδος εἰκονίζεται ὁ

Χριστὸς καλῶν τὸν Πέτρον, ὁ ὁποῖος σπεύδει πρὸς Αὐτὸν ὄχι κολυμβῶν, ὡς συνηθίζεται εἰς παλαιότερας παραστάσεις, ἀλλὰ μέχρι τῶν γο-

Ὁ Παντοκράτωρ τοῦ Δευτερεύοντος

(Εἰκὼν Βυζ. Μουσεῖου)

νάτων ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὀπισθεν δ' αὐτοῦ τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν «*βάλλόντων τὸ δίπτυον*». Ὁπισθεν τοῦ Χριστοῦ παρίσταται ὁ Πέτρος προβαλλόμενος ἐπὶ ἀρχιτεκτονικοῦ βάθους ἐν μέσῳ προβάτων ὑποδηλῶν τὸ «*ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου, βόσκει τὰ ἄρνια μου*»¹. 3) Τοῦ ἁγ. Σπυριδῶνος (1814). Εἰκὼν εἰς τὸ βημόθυρον μετὰ θέμα τὴν *θεῖαν λειτουργίαν*. Ἡ εἰκὼν αὕτη φέρει κάτω δύο προσωπογραφίας ἀξιολογώτατας διὰ τὴν ἐνδυματολογίαν των τῶν κτιτόρων τῆς ἐκκλησίας μετὰ τὰς ἐπιγραφὰς «*ὁ πρωτοπαπᾶς*» καὶ «*ἡ πρωτοπαπαδία*»². Τὸ ἀρτοφόριον. 4) Τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (1825). Γραπτὰ κοσμήματα τοῦ τέμπλου. Εἰκὼν τοῦ βημοθύρου, εἰκὼν τῆς ἁγ. Εἰρήνης (ἀντὶ θωρακίου τοῦ τέμπλου), καὶ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἰωάννου Θεολόγου τοῦ τέμπλου ἐνυπόγραφος μετὰ χρονολογίαν (1825). 5) Τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Γραπτὰ κοσμήματα τοῦ τέμπλου καὶ εἰκόνες προερχόμεναι ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Σπυριδῶνος. 6) Τοῦ ἁγίου Χαλαμάπου. Εἰκὼν τοῦ ἱεροῦ νιπτῆρος καὶ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου (1809), τοῦ τέμπλου, προερχομένη ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς Ὁδηγητρίας, ἐνυπόγραφος. 7) Τοῦ ἁγ. Μηνᾶ (1809). Εἰκὼν ἐνθα ἄνω παραστάσις τῶν πειρασμῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ κάτω παραστάσις τῆς

1. Ἡ εἰκὼν αὕτη, ἐκ τῆς συλλογῆς τῆς Χρ. Ἀρχ. Ἑταιρείας, προέρχεται ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγ. Τριάδος Θεσ/νίκης, καὶ φέρει ἀριθ. ταξινόμ. 982 (B.M. 2133). (Γ. Σωτηρίου, Ὁδηγὸς Βυζ. Μουσεῖου Ἀθηνῶν, σ. 91).

2. Φώτ. Κόντογλου, ἐνθ. ἀν. 135.

1. Ἰωάν. ΚΑ' 16.

2. Πρόκειται περὶ τοῦ Πρωτοπαπᾶ Κιμῶλου Σαλιβαρά καὶ τῆς πρεσβυτέρας του.

κλήσεως τοῦ Ζακχαίου, με τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος. Εἰκὼν ὡσαύτως με παράστασιν «ἡ πόλις Σεβοῦμ» με τὸν Λῶτ καὶ ἡ Πεντάπολις με τὴν Νεκρὰν θάλασσαν, ἐνυπόγραφος. Ἡ εἰκὼν αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας Ὁδηγητρίας, 8) Τῆς ἁγ. Παρασκευῆς (1809). Εἰκὼν ἐνθα ἄνω εἰκονίζονται οἱ ἅγ. Κωνῖνος καὶ Ἑλένη καὶ κάτω ἡ ἁγ. Παρασκευὴ καὶ ἡ ἁγ. Μαρίνα. Εἰκὼν ὡσαύτως τῶν 3 παιδῶν ἐν τῇ καμίνῳ καὶ βημόθῳρα. 9) Τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἁγ. Ἐλευθερίου τῆς ἐκκλησίας τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰκόνες «ὁ Χριστὸς εἰς Ἑμμαοῦς», «ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ Αἰνέα ὑπὸ τοῦ Ἁπ. Πέτρου» (1815), καὶ τοῦ ἁγ. Στεφάνου. 10) Τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Κοσμήματα εἰς τὸ κιβώριον τῆς ἁγ. Τραπεζῆς ὡς καὶ ἡ εἰκὼν καὶ τὰ κοσμήματα τοῦ Θρόνου, προερχομένου ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς Ὁδηγητρίας (1825). 11) Τοῦ Ἐὐαγγελισμοῦ. Ναϊδιδοχημος ἐπιτάφιος (κουβούκλιον τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου), εὐρισκόμενος εἰς τὸ Βυζ. Μουσεῖον. Ἐπ' αὐτοῦ σκηναὶ ἐκ τοῦ βίου τῆς Θεοτόκου, ὡς «ἡ Θεοτόκος προσευχομένη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν», «ἡ μετάστασις τῆς Θεοτόκου με τὸν Θωμᾶν λαμβάνοντα τὴν ζώνην», «ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου», «οἱ Ἀπόστολοι ὑπὸ νεφῶν μεταρσίως αἰρόμενοι». Ὁσαύτως ἐν Κιμῶλῳ ὑπῆρχεν εἰκὼν τοῦ Δευτερεύοντος (ΑΩΚΗ' Μαρτίου ΙΕ') ἐπὶ μουσαμᾶ παριστώσα τὴν Ὁδηγήτριαν με πλαίσιον ἐζωγραφισμένον ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Ἐκατέρωθεν αὐτῆς ἐντὸς τοῦ

1. Ὑπῆρξε μία τῶν πέντε πόλεων (Σόδομα, Γόμορα, Ἄδαμα, Σεβοῦμ καὶ Ζόαρα) τῆς ἀρχαίας Πεντάπολεως τῆς Παλαιστίνης, τῆς καλουμένης καὶ Σοδομικῆς. (Γέν. ι' 19, Δευτ. κθ' 23 καὶ Ὁσηέ ια' 8).

2. Τὸ κουβούκλιον τοῦτο, προερχόμενον ἐκ τῆς συλλογῆς τῆς Χριστ. Ἀρχ. Ἐταιρείας, ἐδωρήθη εἰς αὐτὴν τῷ 1904 ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Φρ. Λογοθέτου, Ἱδιοκτῆτου τῆς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας. Φέρει ἀριθ. ταξίν. Βυζ. Μουσείου 1383. Τὸ κουβούκλιον ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν Κιμῶλῳ μέχρι τοῦ 1858 διὰ τὴν περιφορὰν ἐπιταφίου. τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως. Παρόμοιον κουβούκλιον εὐρίσκειτο καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς νήσου. Ἐγγραφοὶ παρ' ἐμοὶ τοῦ Μητροπολίτου Σύρου Δανιήλ, ὑπ' ἀριθ. 2141 τῆς 9ης 8βρίου 1860, κατατοπίζει σχετικῶς με τὴν κατάργησιν τοῦ ἐθίμου τοῦτου, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς νήσους τῶν Κυκλάδων, καὶ τὸ ὁποῖον διατηρεῖται εἰσέτι ἐν τῇ γυναικεῖᾳ μονῇ τῆς Τήνου. (Βλέπε καὶ ἐγκύκλιον Ἱ. Συνόδου τῆς 21 Ἀπριλίου 1865 «περὶ ἀπαγορεύσεως ἐπιταφίου ὕμνου εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου». Σ τ ε φ. Γ ι α ν ν ο π ο ὄ λ ο υ Συλλογῆ Ἐγκυκλίων Ἱ. Συνόδου κ.λ.π. σελ. 603). Ἐν τούτοις τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔθιμον διατηρεῖται ἀκόμη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων (βλ. «Νέα Σιών» ΜΒ' 1947 σ. 133), ὅπου εἰς τὸν τάφον τῆς Θεομήτορος ἐν Γεθσημανῇ παρατίθεται κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως κουβούκλιον πρὸ τοῦ ὁποῖου ψάλλονται ἐπιτάφιοι ὕμνοι πρὸς τὴν Θεοτόκον, χοροστατόντος τοῦ Πατριάρχου, ἐν συρροῇ πολλοῦ πλήθους εὐσεβῶν. Ἡ εἰκὼν τῆς Κοιμήσεως, ἡ ὁποία τοποθετεῖται ἐντὸς τοῦ κουβούκλιου, παραμένει ἐν αὐτῷ μέχρι τῆς ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς ἐν Γεθσημανῇ, ὅτε καὶ λιτανεύεται ἐν μεγάλῃ πομπῇ μέχρι τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις μετοχίου τῆς Γεθσημανῆς, κειμένου ἐναντι τοῦ Παναγίου Τάφου, ὅπου καὶ φυλάσσεται καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

ἰδίου πλαίσιου ἐν εἶδει τριπτύχου εἰκονίζεται ἀφ' ἐνός μὲν ἱερεὺς με ἐπιτραχήλιον ἐξομολογῶν γυναικα, ἡ ὁποία καὶ παρίσταται ἀπέναντι. Ἄνωθεν τοῦ ἱερέως ἡ ἐπιγραφή: «Εἰπέ, τέκνον μου, τὰς ἁμαρτίας σου ἵνα σωθῆσῃ». Ἄνωθεν τῆς γυναικεῖας μορφῆς γονυπετούσης αἱ λέξεις: «Γυνὴ ἁμαρτωλὸς εἰμί, τίμιε πάτερ». Ἐκ τοῦ στόματος τῆς ἐξομολογουμένης γυναικὸς ἐξέρχονται ὄφεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ Δευτερεύων παρέστησε τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ἐξομολογεῖται ἡ γυνή.

Εἰκόνες τοῦ ἐν Σίφων σώζονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῶν «Γουρνιῶν». Οὕτω, αἱ δύο εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ τῶν τέμπλων με χρονολογίας 1816 καὶ 1819 εἶναι ἔργα τοῦ Δευτερεύοντος, ὡς καὶ ἡ κάτω τῆς ἐτέρας τούτων εἰκὼν (θωράκιον) με παράστασιν τοῦ Χριστοῦ ἐκβάλλοντος τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐκ τοῦ Ἱεροῦ, ὡς καὶ τὰ γραπτὰ κοσμήματα τοῦ Θρόνου καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ εἰκὼν (1821).

Σύνολον τοιχογραφικῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία διατηρεῖται ἐν καλῇ καταστάσει, μᾶς παρουσιάζει ὁ Δευτερεύων εἰς τὴν οἰκογενειακὴν του ἐκκλησίαν τῶν «Γουρνιῶν», ἀπὸ τὴν ὁποῖαν δύναται τις νὰ σχηματίσῃ πληρεστέραν ἰδέαν ὡς πρὸς τὰς συνθετικὰς του ἱκανότητας. Τὸ «Καθολικόν» τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἔχει κατακοσμήσει κατὰ τὸ 1823 διὰ τῶν 24 Ὀίκων τῆς Θεοτόκου. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀγάπην τῆς ἐποχῆς του πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ τῶν «Χαιρετισμῶν» τῆς Θεοτόκου, οἱ ὁποῖοι καὶ σήμερον καὶ πάντοτε ἰδιαίτερος δονοῦν τὴν ὀρθόδοξον λαϊκὴν ψυχὴν. Εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας προσοχῆς δύο συμβολικαὶ παραστάσεις του εἰς τὸν Β. τοῖχον τοῦ «Καθολικοῦ», «ὁ μάταιος χρόνος τοῦ βίου τούτου καὶ αἱ ἐπὶ ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων» καὶ «ὁ βίος τοῦ ἀληθινοῦ μοναχοῦ». Εἰς τὴν πρώτην τούτων εἰκονίζεται μέγας τροχός, τὸν ὁποῖον περιστρέφουν διὰ σχοινοῦ δύο μικροὶ ἄγγελοι (ἡ «ἡμέρα» καὶ ἡ «νύξ»), κάτωθεν δὲ τῆς παραστάσεως αὐτῆς εἰκονίζεται «ὁ θάνατος», κατὰ δυτικὰ πρότυπα, κρατῶν δρέπανον καὶ ἀναμένων τὸν 75ετῆ πλέον ἄνθρωπον, ὅστις καὶ κραυγάζει περίτρομος: «Βαβαί, βαβαί, ὦ θάνατε, τίς δύναται φυγεῖν σε»². Ἡ δευτέρα του τοιχογραφία εἶναι λίαν

1. Τὰ θέματα τοῦ εἶδους αὐτοῦ καὶ ἡ ζωγραφικὴ των διατύπωσις εἶναι κυρίως ἀνατολικά (Πόντος, Καπαδοκία). Βλέπε καὶ σχετικὴν εἰκόνα εἰς τὸ τμήμα τῆς Βυζ. καὶ μεταβυζαντινῆς λαογραφίας τοῦ Βυζ. Μουσείου ὑπ' ἀριθ. ταξίν. 750.

2. Εἰς πολλὰς μονὰς τοῦ ἁγ. Ὄρους, τῶν Μετεώρων (Βαρλαάμ) καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἰδιαίτερος εἰς κοιμητήρια, ζωγραφίζεται ἡ παράστασις τοῦ Ὁσίου Σιῶν τοῦ μεγάλου πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ τάφου τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου, κατὰ λαογραφικὰς παραδόσεις, με ἐπιγραμμα, τοῦ ὁποῖου τμήμα εἶναι εἰς πεζὸν λόγον καὶ τμήμα εἰς ἔμμετρον, ὅπου ὁ Ἀββᾶς Σιῶνης ἐκφράζει τὴν κατάπληξίν του καὶ τὸ δέος πρὸ τῶν θανάτου διὰ τῶν ἐξῆς στίχων: «Ὁρῶ σε, τάφε, δειλιῶ σου τὴν θέαν καὶ καρδιοστάλακτον δάκρυν χέω, χρέος τὸ κοινόφληκτον εἰς γοῦν λαμβάνων, πῶς σὺν μέλλῳ διελεθῆν

χαρακτηριστική καὶ ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τῆς Κλίμακος εἰκόνων περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀληθινοῦ μοναχοῦ¹. Ἐν αὐτῇ εἰκονίζεται μοναχὸς ἐπὶ σταυροῦ κρατῶν εἰς χεῖράς του πυρσούς, συμβολίζοντας προφανῶς τὴν διὰ τῆς ἀρετῆς διάδοσιν τοῦ εὐαγγελικοῦ φωτός. Κατὰ πρόεκτασιν τῶν τεσσάρων κερμάτων τοῦ σταυροῦ καὶ ἐντὸς τεσσάρων κύκλων ἀναγράφονται ρητὰ². Εἰς τὴν θέσιν τῆς «ἐπιγραφῆς» τοῦ σταυροῦ εἶναι γεγραμμένον τὸ ρητόν: «Θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου» ἐπὶ τῆς καρδίας: «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἡμοῖς ὁ Θεός» καὶ κατωτέρω: α΄.) «Μὴ ἀπατάσαι, μοναχέ, χορτάσις κοιλίας» καὶ β΄.) «Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς». Δεξιὰ σημειοῦνται «οἱ διαλογισμοί» ἐν εἶδη ὀφθῶν καὶ ἀριστερὰ «ὁ ἔρωσ τῆς πορνείας» ὡς τοξότης ἰστάμενος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ «παμφάγου Ἄδου». Παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ σταυροῦ εἰκονίζεται δαίμων ρίπτων ἀρπάγην εἰς τοὺς πόδας τοῦ μοναχοῦ, κάτωθι δὲ τὸ ρητόν: «Οὐ δύναται βασιτάζειν ἡ σὰρξ ἀσθενῆς οὖσα», ἐπὶ τῶν ποδῶν του δὲ ἡ ἐπιγραφή: «Ἐτοιμάσατε τοὺς πόδας ὑμῶν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Εὐαγγελίου». Παρὰ τῷ μοναχῷ δεξιὰ ὑπάρχει λάβαρον ἐφ' οὗ τὸ ρητόν: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἔνδυναμούντι με Χριστῷ» καὶ τέλος εἰς τὸ κάτω ἄκρον δεξιὰ παρίσταται ἡ ψυχὴ ἐν εἶδη πτηνοῦ καθημένου ἐπὶ δένδρου παριστῶντος τὸν παράδεισον, κατὰ τὸν συνήθη εἰς τὸ θέμα αὐτὸ τρόπον. Φέρει χρονολογίαν ΑΩΚΓ'. Παραστικώτατα ἐνταυθθα ὁ Δευτερεύων ζωγραφίζει τὸν ἀληθῆ μοναχόν, τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας του καὶ τὴν πάλην αὐτοῦ ἐναντίον τῶν παθῶν, ἥτις ἀπεργάζεται τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του.

Εἰς τὴν παράστασιν ταύτην ὁ λαϊκὸς οὖτος ζωγράφος εἶναι ὁ «ἱστορῶν», ἥτοι ὁ τεχνίτης, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ζωγραφικὴν ἀφηγεῖται³. Ὁ Δευ-

πέρας τοιοῦτον; Αἱ, αἱ, θάνατε, τίς δύναται φυγεῖν σε;» Βλ. Φ. Κόντογλου Βίος καὶ ἀσκήσις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἁγίου Μάρκου, τοῦ ἀναχωρητοῦ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, 1947 σ. μβ'. Βλέπε καὶ εἰκόνα εὐρισκομένην εἰς τὸ τμήμα τῆς Βυζαντ. κλπ. λαογραφίας τοῦ Βυζαντ. Μουσείου ὑπ' ἀριθ. ταξιν. 774.

1. Ἀνάλογα πρὸς τὰ λαϊκὰ αὐτὰ θέματα ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ ἐν ἁγ. Ὁρει μονῇ τοῦ Γρηγορίου (παρεκλήσιον ἁγ. Πάντων, τὸ κοιμητήριον). Βλ. Εὐλογίου Κουρίλλα (νῦν Μητροπολίτου Κορυτσᾶς) Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἀθῶν ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγ. Γρηγορίου, «Γρηγ. Παλαμάς» ΣΤ' 1922 σ. 361 ἐξ.

2. Οὕτω-ἄνω: «Ἐμοὶ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου μου». Κάτω: «Στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν». Δεξιὰ τοῦ μοναχοῦ: «Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται» καὶ ἀριστερὰ: «Ὅστις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἐστυτοῦ, οὐ δύναται εἶναι μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ».

3. Ὁ ὄρος οὗτος «ἱστορία»=ζωγράφισις, ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη εἰς τοὺς Βυζ. χρόνους, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ζῶν μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως, καθ' οὓς ζῆ ὁ Δευτερεύων καὶ δεικνύει ἀκριβῶς ὅτι ὁ λαὸς μας ἀντιλαμβάνεται μὲ θετικὰ μέσα τὰ τῆς θρησκείας του, ἀφοῦ καὶ διάφοροι διδασκαλῆται τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας διατυποῦνται ἀφηγηματικῶς.

τερεύων καταδεικνύει τὴν προσήλωσιν τοῦ ἀπλοῦκοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας εἰς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὅτι ἤθελε νὰ «ἀναγινώσκη» ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν καὶ ἐπὶ τῶν εἰκόνων τοῦ ναοῦ τὰ διάφορα ἠθικὰ παραγγέλματα,

Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἐνέχει ἡ παράστασις τοῦ «λάβετε φάγετε», ἡ ὁποία εἶναι ἐζωγραφισμένη ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Βήματος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ προχωροῦν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, μεταδίδοντα «τὸν Ἄρτον» καὶ «τὸν Οἶνον». Οἱ μαθηταὶ προχωροῦν μετὰ δέους πρὸς μετάληψιν τοῦ Ἀχράντου Σώματος καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος τοῦ Κυρίου, ἐκτὸς τοῦ Ἰούδα, ὁ ὁποῖος φέρων μορφὴν διαβόλου ἀποστρέφει αὐτὴν ἀπὸ τῆς θείας Μεταλήψεως. Ὑπὸ τὸν Ἰούδαν σημειοῦται «Σήμερον ὁ Ἰούδας καταλιμπάνει τὸν διάβολον». Ζωγραφίζει ἐπίσης τὴν Πλατιέραν καὶ κάτωθεν αὐτῆς ὁλοσώμους τὸν Χρυσόστομον, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον, ὅπου καὶ ἐπιτυγχάνει καλλίτερον ἢ εἰς τὰς συνθέσεις του. Εἰς τὴν κόγχην τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἁγ. Νικολάου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ζωγραφίζει τὸν «Ἀναρχον Πατέρα», κάτω πάλιν τὴν παράστασιν τοῦ «λάβετε φάγετε» καὶ εἰς τὴν πρόθεσιν τὴν «Ἄκραν ταπεινώσιν». Ἐπίσης ζωγραφίζει ἐντὸς τοῦ ἱ. Βήματος καὶ ἄλλας παραστάσεις μὲ θέματα τὴν «Ραχὴλ κλαίουσαν τὰ τέκνα αὐτῆς», τὸν «Ἀβιμέλεχ καὶ τὸ σπήλαιον Βαρούχ», τὴν ἁγίαν Πελαγίαν ἐξερχομένην σπηλαίου, τὸν Ῥωμανὸν τὸν Μελβδὸν καὶ τοὺς ἁγ. 7 παῖδας τῆς Ἐφέσου κοιμωμένους ἐν σπηλαίῳ¹.

Τοιχογραφίας τοῦ Παντοκράτορος εἰς τὸν τροῦλλον μὲ τοὺς 4 Εὐαγγελιστὰς εἶχεν ὁ Δευτερεύων καὶ εἰς τοὺς Ταξιάρχας τῆς Κιμῶλου, ἀτυχῶς ὅμως αὐταὶ κατεστράφησαν ἐκ τῆς ὑγρασίας, πλὴν τμημάτων τινῶν τῶν Εὐαγγελιστῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ Δευτερεύοντος μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ κρίσις τοῦ Προφήτου Δανιὴλ. Ἱστορία τῆς Σωσάννας ΝΒ»² φυλάσσεται εἰς τὸ τμήμα τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς λαογραφίας τοῦ Βυζ. Μουσείου καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸν δείγμα ἐνδιαφεροῦσης λαϊκῆς ἐμπνεύσεως. Ὁ Δευτερεύων διὰ καθαρῶς ἠθικοῦς λόγους εἰκονογραφεῖ τὸν Δανιὴλ κρίνοντα τοὺς δύο γέροντας,

1. Ὡς γνωστὸν, ἡ παράδοσις περὶ τῶν 7 παίδων τῆς Ἐφέσου (Ἰαμβλίχου ἢ Διομήδους, Μαρτίνου, Ἰωάννου, Διονυσίου, Ἐξακουστοδιανοῦ, Μαξιμίνου καὶ Ἀντωνίου) ἦτο εὐρύτατα διαδεδομένη εἰς τὴν Ἀνατολήν, διεσώθη δὲ εἰς τὰ συναξάρια τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλ. Ἐκκλησίας. Περὶ τῆς διηγήσεως καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν σχετικῶν ἀπομνημονευμάτων περὶ τῶν 7 παίδων ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς μορφῆς τοῦ σπηλαίου ἐν Ἐφέσῳ ἀφ' ἑτέρου, βλέπε Γ. Σωτηρίου, Τὸ σπήλαιον τῶν ἐπτά παίδων ἐν Ἐφέσῳ. «Ἡμερολόγιον Μεγ. Ἑλλάδος» 1924 σ. 217-228, ἐνθα ἐν τέλει καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

2. Ἡ διήγησις αὕτη, ὡς γνωστὸν, προτάσσεται τοῦ Α' κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τοῦ Δανιὴλ, κατὰ τοὺς Ο'.

(στίχ. 52) οἱ ὅποιοι, μετὰ τὴν κρίσιν, παρίστανται κρημνιζόμενοι. Παρίσταται ὡσαύτως ἡ Σωσάννα μετ' ἄλλων προσώπων, κάτω δὲ εἰκονίζεται «τὸ λουτρόν» εἰς τὸ ὅποιον εἶχε μεταβῆ αὐτὴ διὰ τὸ λουσθῆναι. Ἡ εἰκὼν φέρει ὑπογραφήν: «Χεῖρ Δευτερεύων Σίφνου» ἄνευ χρονολογίας².

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. θ.

1. Ἰδὲ καὶ Ἱππολύτου Ῥώμης, Ἑξηγητικά εἰς τὴν Σωσάνναν, Migne 10, 689—697. Τὸ θέμα τοῦτο παρέλαβεν, ὡς γνωστόν, ἡ νεωτέρα ποίησις, ἡ ζωγραφικὴ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τὸ θέατρον.

2. Ἡ εἰκὼν φέρει ἀριθμὸν ταξ. Β. Μουσείου 789.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὰ Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἀπεδέχθη, ὡς πληροφοροῦμεθα, τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Θεσηκευμάτων καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας καταρτισθὲν Νομοσχέδιον «περὶ μισθοδοτήσεως ἐνὸς ὑπαλλήλου Μητροπόλεων τῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος», διότι προεκάλεε ἐπιβάρυνσιν τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, καίτοι δι' αὐτοῦ ἐπρόκειτο νὰ μισθοδοτηθῶν 11 μόνον ὑπάλληλοι τῶν πλέον δεινοπαθουσῶν Μητροπολιτικῶν περιφερειῶν καὶ δι' ἓν μόνον ἔτος. Πάντες βεβαίως γνωρίζομεν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς χώρας δὲν εἶναι καθόλου ἀνθηρὰ καὶ ὅτι ἐπιβάλλονται οἰκονομίαι διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάγκη. Παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν δικαιολογεῖται ἀναγκαστικῶς ἡ ἀρνησις τοῦ Κράτους νὰ ἐνισχύσῃ διὰ τὸσον περιορισμένον μάλιστα χρονικὸν διάστημα ἕνδεκα μόνον ἐκκλησιαστικοὺς ὑπαλλήλους, οἱ ὅποιοι, λόγῳ τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς εἰσπράξεως τοῦ διὰ τὴν μισθοδοσίαν τῶν ποσοστοῦ ἐκ τῶν ἐσόδων τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιοχῆς τῶν, παραμένονσιν ἐπὶ μῆνας ἤδη ἄνευ ἀποδοχῶν, ἐνῶ σήμερον ἀκριβῶς εἶναι οὗτοι ἐπὶ πλέον βεβαρυνμένοι μετὰ τὰ καθήκοντα τῆς περιθάλψεως τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν καταφυγόντων καὶ δεινοπαθόντων πληθυσμῶν τῶν Μητροπολιτικῶν περιφερειῶν, εἰς αἷς ὑπηρετοῦν. Ἡ μὴ ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου Θεσηκευμάτων νιοθετηθέντος ἀπὸ πολλοῦ ἀνωτέρω μέτρου ἀποδεικνύει ἂν μὴ τι ἄλλο παντελῆ ἔλλειψιν κατανοήσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔργου τῆς ἐκ μέρους τῶν ὑπευθύνων οἰκονομικῶν παραγόντων τῆς Χώρας, οἱ ὅποιοι μετὰ μεγαλύτερας προσοχῆς, ἀλλὰ καὶ στοργῆς, θὰ ὤφειλον νὰ ἐξετάζον τὰ διευκολύοντα τὸ ἔργον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέτρα.

Ἐπὶ τέλους.

Ἐγγώσθη δι' καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἀπεφασίσθη ἡ ἀναθεώρησις καὶ ἀνασύνταξις ὠρισμένων διδακτικῶν βιβλίων. Εἶνε πασίγνωστον, ὅτι ἂν ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου οὐδέποτε μέχρι καὶ σήμερον ἡ χώρα ἀπέκτησεν ὠρισμένον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα μὲ ἀρχάς, συνοχὴν καὶ συνέπειαν, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἢ κρατήσασα ἐν τῇ δημοτικῇ καὶ τῇ μέσῃ

ἐκπαιδεύσει σύγχυσις, ἀβελτηρία καὶ ἀταξία ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐντεῦθεν δὲ τὰ εἰς βάρος τῶν ἑλληνοπαίδων οἰκτρὰ ἀπογελέσματα τοῦ ἐκ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ταύτης ἀκαταστασίας ἰδεολογικοῦ συμφυρμού καὶ τῆς καθ' ὅλου ἀνερχομένου ψυχικῆς μορφώσεως τῶν τέκνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὅχι μόνον—ὅπως ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ἡ «Ἑστία»—ὁ σχολαστικισμὸς καὶ ἡ ὑπερβολικὴ θεωρητικὴ μορφή ὠρισμένων βιβλίων κυρτοῦ τῶν φυσιογνωστικῶν μαθημάτων καθιστῶν διὰ ἀσυμπαθῆ εἰς τὸν παιδικὸν κόσμον, ἀλλὰ τὸι σπουδαιότερον:

«ὑπάρχουν πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ βιβλία, τὰ ὅποια, γραφέντα πρὸ ἀρχαίων ἐτῶν, εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἐπικρατοῦσα ἡ γενικωτέρα ἕλιστικὴ θεωρία, ἔρχονται εἰς ἄμυσον ἀντίθεσιν μετὰ τὸ θεσηκευτικὸν καὶ ἠθικὸν αἴσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ὅποτον, ἂν καὶ παροπαράδοτον, εἶναι ἀπείρως συμφωνότερον πρὸς τὰς νεωτέρας διαπιστώσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστήμης, παρ' ὅσον εἶναι αἱ ἡδηθεν νεώτεροι θεωρίαι τῶν «προοδευτικῶν» ἐπιστημῶν τῆς προηγουμένης γενεᾶς. Ὅλαι αὗται αἱ θεωρίαι ἀπεδείχθησαν ἤδη πεπληγμέναι ἀπὸ τὴν ἀληθῶς συγχρονισμένην ἐπιστήμην καὶ εἶναι καιρὸς νὰ ἀναθεωρηθῶν τὰ διδακτικά μας αὐτὰ βιβλία καὶ νὰ μὴ δηλητηριάζονται, χωρὶς κανένα λόγον, ἡ ἑλληνικὴ νεολαία».

Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ μελετωμένη ἀνασύνταξις τῶν διδακτικῶν βιβλίων θὰ ἀνατεθῆ εἰς ἀνθρώπους ἐντελῶς διαφόρου νοοτροπίας ἐκείνων, οἵτινες εἰσηγήθησαν καὶ ἐνέκριναν τὰ προϊόντα τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἀνθελληνικότητος τῶν συγγραφέων τῶν ἤδη ἐν χρήσει διδακτικῶν βιβλίων.

Ἡ ἐσχάτη πώρωσις.

Εἰς τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων τῶν ἐτεροκινήτων ἀναρχικῶν προσετέθησαν τελευταίως καὶ ἀθρόαι ὑπ' αὐτῶν ἀπαγωγαὶ μετ' ἀπανθρώπων κακοποιήσεων γυναικῶν καὶ νεανίδων ἐκ τῶν χωριῶν τῆς ὑπαίθρου. Ἡ εἰδησιμὴ νὰ σέβεται βαθύτατα τὴν γυναῖκα ἑλληνικὴ κοινωνία μετ' ἀποτροπισμοῦ πληροφορεῖται τὰ παντελῶς ξένα πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς καὶ τὰ ἤδη τῆς περιστατικῶς ταῦτα, τὰ ὅποια καταβιβάζον τοὺς δράστας τῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν καννιβάλων. Αἱ διαμαρτυρίαι τῶν γυναικειῶν σωματείων τῆς Χώρας πρὸς τὰς γυναικείας ὀργανώσεις ὀλοκλήρου τοῦ ἐλευθέρου κόσμου διὰ τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τῶν συμμοριτῶν ἐκφράζουν τὴν ἀγανάκτησιν σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐναντίον τῶν ἐκτραχηλισθέντων τούτων συγχρόνων ἀρνητῶν, οἵτινες μετὰ περιφρονήσεως καταπατοῦν πᾶν ὅ, τι θεωρεῖ ὡς ἱερὸν καὶ ὅσιον ἢ πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης. Καὶ αἱ πράξεις τῶν αὐτῶν ἀποδεικνύουν ἔτι πλέον πόσον ἔχουσιν οὗτοι πώρωθῆ ἐκ τῶν ἀπανθρώπων κηρυγμάτων τῶν ἀθροιστῶν τῶν, ἀλλὰ καὶ πόσον ἔχουσιν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὰ ἰδανικὰ τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ψυχῆς, διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὁποίων ἐχόρευσαν καὶ αἱ ἀιχμαλωτισθεῖσαι ὑπ' αὐτῶν σύγχρονοι ἑλληνίδες τὸν χορὸν τοῦ θανάτου ἀκριβῶς ὡς καὶ αἱ Σουλιώτισσαι εἰς τὸ Ζαλόγγον πρὸ ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν.

Ἅγια Ἰωβιλαῖα.

Κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος συμπληροῦνται δέκα καὶ ἑξ αἰῶνες ἀπὸ τῆς τελευταίας δύο μεγάλων ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας, Σπυριδωνοῦ τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Παχωμίου τοῦ μεγάλου. Καὶ τοῦ μὲν Ἰωβιλαίου τοῦ δευτέ-

ρου ο έορτασμός ήδη διοργανώθη εν Αιγύπτω εϋρως και πολύπλευρος, καθ' ἃ ἀνάγράφωμεν ἀμέσως κατωτέρω· ἐὰν δὲ τὰ παρ' ἡμῖν πράγματα ἦσαν ὀμαλά, θὰ ἔδει πάντως ἢ ἐπιτυχούσα νὰ κατέχη τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ μεγάλου αὐτῆς πολιούχου Κέρκυρα νὰ ἐμφανίσῃ ἐαυτὴν παρχοιστιανικὸν προσκύνημα τοῦ πολυτιμήτου αὐτῆς θησαυροῦ. Τῶν τοιούτων ἰωβιλαίων οἱ έορτασμοὶ ἐπιβάλλονται· διότι φέρουν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐν τῇ πολυμερίμῳ τύρβῃ τοῦ συγχρόνου βίου λησμονοῦντος τὰς μεγάλας χριστιανικὰς ἀξίας λαοῦ, ζωντανὰς τὰς μεγάλας τῶν ἁγίων προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι ἀνεδείχθησαν πρότυπα γνησίας χριστιανικῆς ζωῆς κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν βιωτικὴν αὐτῶν πράξιν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου ἡμᾶς θεολόγων, ἐπιστημόνων και συγγραφέων κληρικῶν και λαϊκῶν τῆς Αἰγύπτου ἀπεφάσισεν νὰ διοργανώσῃ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τὸν έορτασμόν τῆς 16ης ἐκατονταετηρίδος τοῦ εἰσηγητοῦ τοῦ κοινοβιακοῦ μοναστικοῦ βίου και ἰδρυτοῦ τοῦ μοναστικοῦ κανονισμοῦ μεγάλου αἰγυπτίου ἀναχωρητοῦ ἁγίου Παχομίου. Ὁ έορτασμός θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ διαλέξεων και ἄλλων εὐσεβῶν ἐκδηλώσεων, ἐν αἷς και ἐπισκευῆς ἱστορικῶν ἐν Αἰγύπτῳ μονῶν, τὴν δὴν δὲ κληθῆναι ταύτην θὰ ἐπιστήσῃ ἐκδοσις τόμου ἀναμνηστικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Pachomiana», μέλλοντος νὰ περιλάβῃ τὰς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ γενησομένας διαλέξεις και εἴ τι ἕτερον σχετικὸν πρὸς τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο ἰωβιλαίον.

Ὁ έορτασμός οὗτος ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Πατριαρχῶν Χριστοφόρου Β' Πάπα και Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας και πάσης Ἀφρικῆς, Μαξιμου Α' Πατριάρχου Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων και πάσης Ἀνατολῆς, Amba Yousab Β' Πάπα και Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας και τοῦ Ἀποστολάτου τοῦ ἁγ. Μάρκου, και Amba Morcos Β' Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Ἐπιτιμα δὲ μέλη ὠνομάσθησαν 13 Ἀρχιεπίσκοποι και Ἐπίσκοποι τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς, Ἀρμενικῆς, Ὀρθοδόξου (ὁ Ἀρχιεπ. Σινᾶ Πορφύριος Γ' και ὁ Μητροπ. Ἀζώμης Νικόλαος), Χαλδαϊκῆς, Κοπιτικῆς, Ρωμαιοκαθολικῆς, Μαρωνικῆς και Συριακῆς, ὡς και οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναστηρίων. Γραμματεῖς δὲ τοῦ έορτασμοῦ ὀρίσθησαν - οἱ Dom Giulio Bassetti-Sani (Κάιρον) και Θεόδ. Α. Μοσχονᾶς (ὑπομηματογράφος τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας και Διευθυντῆς τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης, Ἀλεξάνδρεια).

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐρησκειμάτων και Ἐθνικῆς Παιδείας ἀπέστειλε τὴν κατωτέρω Ἐγκύκλιον περὶ ἐνισχύσεως τῶν Ἐκκλ. Σχολῶν και Φροντιστηρίων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰανουαρίου 1948
Ἀριθ. πρωτ. 2305

Πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐπικρατείας και τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Κρήτης.

Μὴ χορηγηθέντος εἰσέτι ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, λόγω τῶν γνωστῶν οικονομικῶν τῆς χώρας συνθηκῶν, τοῦ αἰτηθέντος συνολικοῦ ποσοῦ διὰ τὴν κατὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος συντήρησιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν και τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, ἀντιμετωπίζει ἢ καθ' ἡμᾶς ὑπηρεσία σημαντικῆς δυσχερείας διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐπιγενοσῶν δαπανῶν πρὸς διατροφήν τῶν ἐν τοῖς σχολείοις τοῦτοις ὑποτρόφων.

Ἐπειδὴ και τὰ ἤδη παρεχόμενα τροφεία και μετὰ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθητικῶν συσσιτίων εἶναι ἀνεπάρκη, ἢ τυχὸν δὲ περιοκῆ αὐτῶν θὰ ἔξη ἀσφαλῶς ἐπικινδύνον ἐπιδρασιν ἐπὶ τῆς ὕγιαι τῶν μαθητῶν τούτων, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν ὑμᾶς ὅπως ἐλθῆτε ἀρωγοί, εἰ δυνατόν τὸ ταχύτερον, πρὸς τὸ ἐξυπηρετοῦν τὴν καθ' ὑμᾶς Μητροπολιτικὴν

περιφέρειαν πλησιέστερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον ἢ Σχολὴν εἴτε διὰ χρηματικῶν ποσῶν εἴτε διὰ τροφίμων, παροδίδοντες ταῦτα ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν Διευθυντὴν αὐτοῦ και γνωρίζοντες και ἡμῖν σχετικῶς. Πρὸς τοῦτο παρακαλοῦμεν ὅπως ζητήσητε τὴν συνδρομὴν τῶν Ἱ. Μονῶν και Ἱ. Ναῶν τῆς ὑμετέρας περιφέρειας, ἐν ἀνάγκῃ δὲ εὐαρεστηθῆτε νὰ διατάξητε τὴν περιφορὰν δίσκου μετὰ τῶν πιστῶν.

Πᾶσα ἐκ μέρους τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνέργεια θὰ ἀποτελῇ σημαντικὴν ἐνίσχυσιν και συμβολὴν εἰς τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν πρὸς μόρφωσιν τῶν στελεχῶν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ὁ Ὑπουργός
Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

— Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω Ἐγκυκλίου ἢ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν προσέφερε τὸ ποσὸν τῶν 500.000 δραχμῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Ριζαρείου Σχολῆς, διέταξε δὲ και τὴν περιφορὰν δίσκου ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς τῆς περιφέρειας αὐτῆς, τοῦ ὁποῖου τὸ προϊόν θὰ διατεθῇ ἐξ ὀλοκλήρου διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

— Δι' ἐτέρας Ἐγκυκλίου ὑπ' ἀριθ. 93144)28-1-1948 ἐκοινοποιήθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργεῖου Ἐρησκειμάτων πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας ταυτάριθμος ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐρησκειμάτων και Παιδείας, δι' ἧς, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 374)1947 Ν. Δ. και κατόπιν προτάσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου, καθωρίσθη τὸ ὑπὸ τῶν Ἱεραρχῶν εἰσπραττόμενον ποσὸν δι' ἑκάστην ἔδειαν γάμου και διαζυγίου.

— Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργεῖου τῶν Οἰκονομικῶν (Γ.Δ.Α.Δ.) ἐξεδόθη, κατόπιν προτάσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου και τοῦ Ὑπουργεῖου Ἐρησκειμάτων, ἢ κατωτέρω ἀπόφασις, δι' ἧς ἐξαιροῦνται τῶν διατάξεων τοῦ Ν. Δ. 146)1946 οἱ Ἱεροψάλται και οἱ Ἱεροκλήρυκες.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1948
Ἀριθ. πρωτ. 56440
ἀριθ. ἐγκ. PONEO 17

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Ν. 19 τοῦ 1914 «περὶ ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅπως προβαλῆ εἰς τροποποιήσεις φρολογικῶν συντελεστῶν», σχετικὴν πρότασιν τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας κ. Ὑπουργοῦ και γνώμην τῆς Ἱεράς Συνόδου, καθ' ἣν ἢ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ Ν. Δ. 146)1946 ἐπὶ τῶν Ἱεροψαλιτῶν και Ἱεροκλήρυκων παρεμβάλλει μεγάλας δυσχερείας εἰς τὰ τῆς λατρίας, ἀποφασίζομεν τὰ κάτωθι:

Αἱ διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 146 τοῦ 1946 δὲν ἔχουσιν ἐφαρμογὴν διὰ τοὺς Ἱεροψάλτας και Ἱεροκλήρυκας.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης δημοσιευθσομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἄρχειται ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1948.

Ἡ παροῦσα κερωθῆσεται διὰ νόμον.

Ὁ Ὑπουργός
Δ. ΧΕΛΜΗΣ

— Τῇ Δευτέρᾳ 19 π. μηνός ἢ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐδεξιῶθη ἐν τῷ Θεολογικῷ Σπουδαστηρίῳ τὸν ἐκ τῶν τροφίμων αὐτῆς Σεβ. Μητροπολιτὴν Αὐστραλίας Κύριον Θεοφύλακτον. Ὁ Κοσμήτωρ αὐτῆς κ. Ἰωάννης Καμίρης διαδηλῶν ἐν τῇ προσφωνήσει του τὴν στοργὴν, μεθ' ἧς ἢ μήτηρ Θεολογικὴ Σχολὴ περιβάλλει και παρακολουθεῖ τοὺς ἀποφοίτους τῆς, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ και τῶν συναδέλφων του, διότι παρίστατο μετὰ τῶν παλαιῶν ἐπὶ κεινὸς τῆς Σχολῆς τρώφιμος, ὅστις ἐκλήθη νὰ ποιμάνῃ τὸ ἐν τῇ μεμακρυσμένη ἀλλὰ φίλῃ χώρᾳ τῆς Αὐστραλίας Ὀρθόδοξον ποιμνιον. Ὁ Σεβ. Αὐστραλίας ἀπαντῶν πῆχαρίστῃσε τοὺς δεξιῶθέντας αὐτόν, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διότι ἐπανάβλεπε παλαιούς καθηγητάς του διδάσκοντας ἀκόνας· εἰσέτι τὰς νεωτέρας Θεολογικὰς γενεὰς και ἀνέπεμφεν ἐν τέλει δέσιν ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θανόντων ἐκ τῶν παλαιότερων διδασκάλων του ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐπηκολούθησε μετὰ ταῦτα

ουζήτησις περί τῆς ἐν Αὐστραλίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀντηλλάγησαν σκέψεις περί τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς δράσεως αὐτῆς.

— Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ (30 Ἰαν.), ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τὸ Πανεπιστήμιον ἐτέλεσεν ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ γὰρ τῆς Καπνικαρέας μετὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τῶν Ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν καὶ καθηγητῶν αὐτοῦ. Μετ' αὐτὸ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Υ. τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου, Ἱεραρχῶν, μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τῶν καθηγητῶν καὶ πολλοῦ πλήθους φιλοφύσων καὶ φοιτητῶν ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δημ. Σ. Μπαλάνος εἶπε τὸν νονομισμένον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ λόγον ἔχων ὡς θέμα: «Διατὶ ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐθεσπίσθη ὡς ἑορτὴ τῆς Παιδείας».

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Ἐδέσσης-Πέλλης

Γράφουσιν ἡμῖν ἐξ Ἐδέσσης ὅτι διὰ τῆς τελετῆς τοῦ Ἐγκαινισμοῦ τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Κτιρίῳ Ἐδέσσης Ἱεροῦ παρεκκλησίου τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος κατεστέρθη τὸ ὄλον ἔργον τῆς ἀνεγέρσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νέου ἐν Ἐδέσῃ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου, ὅπερ διὰ πολλῶν μόχθων ἀνήγειρε κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Παντελεήμων. Τὸ ἐν λόγῳ Μέγαρον, ἀνεγερθὲν ἐν τῷ αὐτῷ ἔνθα καὶ τὸ παλαιὸν Μητροπολιτικὸν Οἶκημα ὠραιότατῳ χώρῳ, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ πλουσίας βλαστήσεως κεκαλυμμένου μεταίωρον βράχου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ, ἔνθεν καὶ ἔνθεν, εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ κτιρίου ἀπόστασιν, καταπίπτουσιν, ἐν φωνῇ ὑδάτων πολλῶν καὶ καταρρακτῶν, ὕδατα ἀενάως ρέοντα εἰς τὴν μεγάλην καὶ κατάφυτον κοιλάδα τῆς Ἐδέσσης, εἶναι οἰκοδόμημα τριώροφον, ρυθμοῦ βυζαντινοῦ, μήκους 19 μ, καὶ πλάτους 17 καὶ περιλαμβάνει τὰ διὰ τὴν κατοικίαν τοῦ Μητροπολίτου ἰδιαιτέρα διαμερίσματα, δύο μεγάλας αἰθούσας ὑποδοχῆς, ἐπίσημον ξενῶνα ἐκ τριῶν δωματίων μετὰ τῶν βοηθητικῶν αὐτῶν, τέσσαρα δωμάτια καὶ αἴθουσαν ἀναμονῆς διὰ τὰ γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως, μεγάλην αἴθουσαν Βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνωστηρίου, δωμάτια πρὸς κατοικίαν τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, τοῦ Ἱεροκήρυκος, τοῦ ἰδικοῦ Πνευματικοῦ, τοῦ Διακόνου καὶ τοῦ λοιποῦ κατωτέρου προσωπικοῦ, δωμάτια διὰ τοὺς ἐκ τῆς ὑπαίθρου εἰς Ἐδέσσαν διανυκτερεύοντας κληρικούς καὶ γκαράζ δι' αὐτοκίνητον. Λόγῳ τῆς καταστάσεως ἱκανὸς ἀριθμὸς δωματίων ἔχει διατεθῆ πρὸς φύλαξιν τῶν διὰ τὴν περιθαλψίν τοῦ ἐμπεριστάτου πλῆθους ἀποστελλομένων εἰδῶν καὶ τροφίμων καὶ πρὸς κατοικίαν ἀρρένων ἐνδεδῶν λαϊκῶν, Κρατεῖ σκέψις, ὅπως διατεθῆ ἔν δωμάτιον, ἵνα συνεδριάζωσιν ἐν αὐτῷ τὰ στερούμενα ἰδίων Γραφείων κοινωφελῆ Σωματεία τῆς πόλεως, διασκευασθῶσι δὲ ἐιδικῶς δύο δωμάτια τοῦ ἰσογείου διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Λαϊκοῦ Ἰατρείου.

Μητρόπολις Κορινθίας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας ἐξαπέλυσεν Ἐγκύκλιον πρὸς τὸ ποιμνίδιον τοῦ ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐπρέπειας ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς. «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος—ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων—γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους τῆς ἐποχῆς του, συνιστᾷ ὅπως εἰς τὰς συναθροίσεις τῶν γίνονται τὰ «πάντα εὐσχημόνας καὶ κατὰ τάξιν». Τὴν σύστασιν αὐτὴν τοῦ Ἀποστόλου μας θὰ ἔπρεπε, ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, νὰ τὴν ἔχωμεν διαρκῶς ὑπ' ὄψιν μας», διότι «ἀποτελεῖ ἀκοσμίαν, ἀληθινὴν ἀσέβειαν φοβεράν ὃς ὄρυθος, αἱ συνομιλίαι, οἱ γέλωτες, τὰ διάφορα σχόλια ποῦ γίνονται κατὰ τὴν Ἱ. ἀκολουθίαν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου». «Τώρα ποῦ ἀρχίζει τὸ νέον ἔτος—καταλήγει—καὶ συνθίξεται ἡ λήψις ἀποφάσεων κατ' αὐτό, ἅς ἀποφασίσωμεν ὅλοι μας ποτὲ κατὰ τὸ νέον ἔτος νὰ μὴ ἀνοιξώμεν τὸ στόμα μας εἰς τοὺς Ναοὺς διὰ τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ προσευχὰς καὶ ὑμνῳδίας. Οἱ αἰδ.

Ἐφημέριοι ἅς θεωρήσουν τὴν εὐπρέπειαν, τὴν σωπὴν καὶ τὴν εὐλάβειαν εἰς τοὺς Ναοὺς καθῆκον τοὺς σπουδαιότατον καὶ ἅς τὰ ἐπιβάλουν μὲ κάθε τρόπον, κάθε μέσον, κάθε θυσίαν».

— Τὴν 27ην Νοεμβρίου συνήλθεν ἐν Κορινθῶν συνέδριον τῶν Ἱερέων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Κορινθίας Μιχαήλ, ὅστις καὶ κατόπιν τῆς ἐπικλήσεως τῆς θείας βοηθείας ἀπῆρθησε τὰ συμπτώματα τῆς ἠθικῆς χαλαρώσεως, ἅτινα ἀποτελοῦν τὴν ἄμεσον καὶ φυσικὴν συνέπειαν τῆς χαλαρώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος. Ὡς τοιαῦτα δὲ ὁ Σεβ. ἀνάφερε α) τὴν κομμουνιστικὴν ἀνταρσίαν κατὰ τῆς Πατρίδος, β) τὰς ἐγκληματικὰς ἐκτρώσεις, γ) τὴν συστηματικὴν ἀποφυγὴν τῆς τεκνογονίας, δ) τὸν ἐκτροχιασμόν τῆς Νεότητος καὶ ε) τὰς παρανόμους συμβιώσεις. Πάντες ἀπὸ κοινοῦ οἱ συνέδριοι παραδέχθησαν ὡς τὰ μόνα μέσα, τὰ δυνάμενα νὰ ἀναχατίσουν τὸ κακὸν καὶ νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν ἠθικὴν ἐξυγίανσιν τῆς κοινωνίας μας, τὸν Ἐκκλησιασμόν, τὰ Κατηχητικὰ σχολεῖα καὶ τὴν διὰ τῶν χριστιανικῶν Ἐνώσεων καὶ τῶν ὁμίλων μελέτην τῶν Γραφῶν ἀγωγὴν τοῦ λαοῦ. Τὴν προσπάθειαν ταύτην θὰ ὑποβοηθήσῃ σοβαρῶς ἡ χριστιανικὴ ἀτομικὴ ζωὴ τῶν ἐφημερίων, ἵνα μὴ διὰ τῶν τυχόν παρεκτροπῶν σκανδαλίζωται χριστιανικαὶ ψυχαὶ καὶ δίδωνται ἐπιχειρήματα εἰς τοὺς πολέμους τῆς Ἐκκλησίας.

— Κατὰ τὸ ἀνωτέρω Ἱερατικὸν Συνέδριον, ὁ Σεβ. Κορινθίας ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας νὰ τονίσῃ πρὸς τοὺς συνέδρους ἱερεῖς ὅτι «καθῆκον ὄλων εἶναι εὐκαιρῶς καὶ ἀκαιρῶς νὰ στιγματίζωσιν καὶ καυτηριάξωσιν τὸν Κομμουνισμόν, ποῦ ἀποτελεῖ κίνδυνον θανάσιμον καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Οὕτως ἐνεργούντες, προσέθεσον, οἱ Ἱερεῖς δὲν ἀναμιγνύονται ποσῶς εἰς τὴν πολιτικὴν—ὅπως νομίζω μερικοὶ ἐπιπολαίως κρίνοντες τὰ πράγματα—ἡ ἠθελήμενως ἀμβλυωποῦντες ἐνώπιον τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος ἀπὸ τὴν ὁποῖαν, βεβαιότατα, ὀφείλουσιν οἱ κληρικοὶ καθ' ὀλοκλήριον νὰ ἀπέχων. Ἄλλ' ἐκτελοῦν καθῆκον στοιχειῶδες ἀπέναντι πρῶτον τοῦ Θεοῦ, ἀπέναντι, δευτέρον, τῆς κλήσεως τῶν τῆς ἱερέας καὶ ἀπέναντι τρίτον, τῆς Πατρίδος, ἥτοι τῶν χιλιάδων σφαιγιαζομένων ἀθῶν χριστιανῶν μας κληρικῶν στρατιωτικῶν καὶ λαϊκῶν». Τὸ ἀντίθετον θὰ ἀπετέλει προδοσίαν, ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, τῶν τιμαλφεστέρων ἀρχῶν καὶ ἰδεωδῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὀφείλει ὁστος νὰ ἀγωνίζεται.

Διότι, προσθέτει ὁ «Ἀπόστολος Παῦλος», τί εἶναι καὶ τί σημαίνει ὁ Κομμουνισμὸς, ἰδιαιτέρως ὅπως ἐξηδηλώθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅπου ἔλαβεν ἄμεσον πείραν αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, καὶ ὅπως ἐκδηλώνεται σήμερον εἰς τὴν πολυάθλον μεγαλομήτρησιν Πατρίδα μας; Μὲ μίαν μόνον λέξιν εἶναι καὶ σημαίνει ἀμαρτίαν, ἔγκλημα, κακούργημα. Αἱ μυριάδες τῶν θυμάτων τῆς Βορ. Ἑλλάδος καὶ μέρους τῆς Πελοποννήσου ἀποτελοῦν τρανωτάτην ἀπόδειξιν τῆς διαπιστώσεώς μας. Καὶ ἐρωτῶμεν ὁ στιγματισμὸς καὶ ὁ καυτηριασμὸς τῆς ἀμαρτίας εἶναι ἢ δὲν εἶναι τὸ ἅπαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κλήρου; Κληρὸς ἀπαθῶς βλέπων ὀργιάζουσαν τὴν ἀμαρτίαν εἶναι κληρὸς νεκρὸς, ἄτονος, ἄψυχος, ἀνάξιος τῆς ἀγίας τοῦ ἀποστολῆς. Κληρὸς τοιοῦτος εἶναι ἄλλας ἀναλον κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, κατάλληλος, μόνον νὰ καταπατήται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Θέλομεν ἵνα πιστεῦσῶμεν ὅτι ἅπαντες οἱ ἐφημέριοι τῆς ἐπαρχίας Κορινθίας θ' ἀποδειχθῶν καλὸν ἄλλας καὶ θὰ κάμουν τὸ καθῆκον τοὺς εἰς τὸ ἀκέραιον ὡς λόγον ἀποδώσοντες ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ, πρὸς δόξαν Θεοῦ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΙΝΕΩΣ

Δοδεκάνησος. Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ρόδου Κύριος Τιμόθεος, ὅστις καὶ συνεργάσθη μετὰ τῶν ἀρμόδιων ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων Ἐρησκειμάτων καὶ Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῆς μελετωμένης ἐπεκτάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων περὶ μισθοδοσίας κλήρου, TAKE καὶ ἐκκλ. ἐκπαί-

δεύσεως και εις την 'Εκκλησίαν της ένσωματωθείσης Δωδεκανήσου. Μετ' όλιγοήμερον παραμονήν ένταύθα, άνεχώρησε διά Κωνηπολιν πρὸς τακτοποιήσιν ζητημάτων τινῶν τῆς Δωδεκανησιακῆς 'Εκκλησίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, 'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία, τεῦχος πρῶτον ἀπὸ τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ σχίσματος τῆς Δυτικῆς 'Εκκλησίας. Ἐκδ. Οἶκος «'Αστὴρ» 'Αλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. Ἀθῆναι 1948 (σ. 312).

Θεοδώρου Δ. Μοσχονά Ὑπομηματογράφου καὶ Βιβλιοφύλακος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Πληροφορία περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων δούλων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. ('Ανάτυπον ἐκ τοῦ «'Εκκλησιαστικοῦ Φάρου»). Ἀλεξάνδρεια 1947 (σ. 30).

Χριστιανῆς Σκιαγραφίης Ἀπὸ τῆ Βίβλο. Ἀθῆναι 1947 (σ. 63).

Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων: Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία κατὰ τὸ 1946. Ἀθῆναι 1947 (σ. 74).

N. M. Horton Les Eglises d'Amérique du Nord pendant la guerre. Traduction de Jeanne et Paul Conord. Édité par le Département de Reconstruction du Conseil Œcuménique des Eglises. Genève 1947 (σ. 89).

Reinold von Thadden-Trieglaff, Kirche im Kampf. Ein Laie erlebt den evangelischen Kirchenkampf in Hitler-Deutschland. Im Auflage der Œkumenischen Kommission für die Pastoration der Kriegsgefangenen. Zürich 1947 (σ. 144).

Wilhelm Niesel Der Weg der bekennenden Kirche. Herausgegeben von der Œkumenischen Kommission für die Pastoration der Kriegsgefangenen. Zürich 1947 (σ. 48).

Προσβ. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου π. θ., Ἀγιολογικὰ Μελετήματα. Α' Σπυρίδων ὁ θαυματουργός. Θεοδοσίος ὁ Κοινοβιάρχης. Εὐθύμος ὁ Μέγας. Ἀθῆναι 1948 (σ. 32, μετ' εἰκόνων).

Ἐγκόλπιον Ἑκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ διεσέκτου ἔτους 1948, καταρτισθὲν ὑπὸ **Ἐμμανουὴλ Ἰ. Φαγλένα**, Πρωτονοταρίου τῆς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Εὐλογία τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἔτος εἰκοστὸν πέμπτον. Ἀθῆναι 1948.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εικοσιπενταετίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἡμερολογίου τούτου, διὰ γράμματος τοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν ἐκδότην ἐξεφράσθη πρὸς αὐτὸν ἡ πατρικὴ αὐτῆς εὐλογία καὶ εὐαρέσκεια, ληφθέντος ὑπ' ὅσιν ὅτι διὰ τοῦ Ἡμερολογίου του ὁ ἔλλογιμωτατος Πρωτονοτάριος συνετέλεσεν «εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τοῦ Τυπικοῦ τῆς ἐπ' Ἑκκλησίας λατρείας» καὶ ὅτι «ὑπὲρ τῆς Ἀγιοτάτης ἡμῶν Ἑκκλησίας ἀνύπτους καταβάλλει πόνους». Ἐπὶ τούτοις ἡ Ἱ. Σύνοδος ἠὲρῆθη ἅμα τῷ Κυρίῳ «ἵνα χορηγῇ ὑμῖν ὑγείαν κατ' ἅμφω πρὸς ἀπρόσκοπτον καὶ διαρκῆ προσφορὰν τῶν ὑπηρεσιῶν ὑμῶν τῇ Μητρὶ Ἑκκλησίᾳ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «'Εκκλησίας», Ὁδὸς Μοσχονησιῶν 12Α Ἀθῆνας 8. [Τηλέφ. 82.219].

Αἶδες. Παναγιώτην Κουτσούπιαν Ἀγριλιά, **Εὐάγγελον Πολυχρονόπουλον** Λαμίας, **Εὐάγγελον Οἰκονομόπουλον** Ζευγολατιῶ. Τὸ φύλλον θὰ ἀποστέλλεται ἐφεξῆς εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν. **Αἶδες. Στέργιον Βλαχόπουλον** Θεσσαλονικὴν ἐτακτοποιήθη διεύθυνσίς σας. Τὰ φύλλα ἀπὸ Νβρίου 1947 ἀπεστάλησαν. Τιμὴ ἐκάστου φύλλου δραχμαὶ 1000. **Αἶδες. Κων)νο** **Συσοβίτην** Λεπενοῦ Βάλτου ἀδυνατοῦμεν ἀποστείλωμεν αἰτούμενα φύλλα. **Αἶδες. Ἡλίαν Γιαννέλον** Καρδίτσαν, **Στέφανον Στεφόπουλον** Θεσσαλονικὴν. Τὰ φύλλα ἀπὸ 1-1-48 ἐστάλησαν. Παρακαλοῦμεν γνωφισατέ μας προτεροῦν διεύθυνσίν σας. **Ἀδελφότητα ἁσθενῶν Λεπτοκομείου «Πόνος»** Κύπρος: εὐχαριστοῦμεν. Συνεχίζεται ἡ δωρεάν ἀπόστολὴ τοῦ φύλλου. **Ἀγιο-**

ρευτικὴν Βιβλιοθήκην Βόλον· αἰτηθὲν φύλλον ἀπεστάλη.

Ἐλάβομεν ἐμβάσματα: Παρὰ **Α. Σπανοπούλου** Θινίκην δρ. 22.000. Βιβλία ἀποστέλλονται δι' Ἀποστολ. Διακονίας. **Ἰ. Ναοῦ Μωσιᾶς** Κορινθίας δρ. 15.000, **Ἰ. Ν. Κρούστης** Μεγαμβέλου, **Γ. Τσιριγώτη** Μολάοι, **Κ. Καρακατάνη** Ναύπλιον, **Χριστιαν.** Ἐστίαν Πάτρας ἀνά 12.000 δρ. **Ἀγ. Νικολάου Γαλαρινοῦ** Κασσανδρείας δρ. 8.000.

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «'Εκκλησία», Ἀθῆνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἑκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν ὅπως καταθέσωσιν εἰς τὰ τοπικὰ Τ.Α.Κ.Ε. τὴν νόμιμον συνδρομὴν ὑπὲρ τοῦ Περιοδικοῦ «'Εκκλησία» διὰ τὸ ἔτος 1947/48, ὀρισθεῖσαν εἰς ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ζητηθὲν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἐπίσης δέον νὰ καταθέσωσι καὶ τὴν τυχὸν καθυστέρουμένην συνδρομὴν τοῦ ἔτους 1946/47. Ὑπὸ τῶν Ἱ. Ναῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων ἢ κατάθεσις δέον νὰ γείνη εἰς τὸ Κεντρικὸν Τ.Α.Κ.Ε.

= ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ =

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλεῖται ὁ Ἀρχιερεὺς, παρ' ᾧ ὑπηρετεῖ ἡ ὀπωσδήποτε διαμένει ὁ ἱερομόναχος Στέφανος Φραγγούλης ὅπως διατάξῃ τοῦτον ἵνα ἀπροφασίστως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἱ. ἐν Μονὴν τῆς μετανοίας τοῦ καὶ ἐν περιπτώσει ἀρνήσεώς του διατάξῃ τὴν διὰ τῆς ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς ἀποστολὴν τούτου, διότι πλὴν τῶν ἄλλων κατ' αὐτοῦ κατηγοριῶν τυγχάνει ὑπόλογος τῆς διαχειρίσεως τῆς εἰρημένης Μονῆς, ἧς ἐτύγχανεν Ἡγούμενος μὴ ὑποβαλὼν τὸν ἀπολογισμὸν τῆς διαχειρίσεως.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Προκόπιος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Γνωστοποιεῖ

ὅτι ἡ τέως μοναχὴ Εὐφημία Κλαουδάτου οὐ μόνον ἀπελύθη ἀπὸ ἐτῶν τῆς ἡγουμένηας τῆς Ἱεράς Μονῆς «Ἐπάνω Χρέπας», ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1)1948 ἀποφάσεως τοῦ δευτεροβαθμίου Συνδικτικοῦ Δικαστηρίου, ὀριστικῆς καὶ τελεσιδικίου, ἀπεσηματίσθη, οὐδεμίαν πλέον σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν μοναχικὴν ἰδιότητα. Ἐν Τριπόλει τῇ 9 Ἰανουαρίου 1948.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Προκόπιος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ Ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» Νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας ἁγίου Γεωργίου Πικερνίου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Ἐν Τριπόλει τῇ 15 Ἰανουαρίου 1948.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Προκόπιος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ Ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» Νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Κοιμ. Θεωτόκου-Γαρέας-Τεγέας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Ἐν Τριπόλει τῇ 23 Ἰανουαρίου 1948. † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Προκόπιος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ Ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» Νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημε-

ρίου της ένορίας άγ. Δημητρίου Σταδίου Τεγέας όπως έντός μηνός υποβάλωσιν ήμίν τά υπό του ως άνω Νόμου όριζόμενα προσόντα. Έν Τριπόλει τή 23 Ιανουαρίου 1948. † Ο Μαντινείας και Κυνουρίας Προκόπιος

† Ι. Μητρόπολις Καρυστίας και Σκόρου

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις τών άρθρων 46, 47 και 48 του ισχύοντος Ά. Νόμου 2200)1940 «περί ιερών ναών και έφημερίων» καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα ίνα καταλάβωσι τήν κενήν όργανικήν έφημεριακήν θέσιν του έν Γραμματικιάνοις Ιεροϋ ναοϋ Οί άγιοι Θεόδωροι, όπως υποβάλωσιν ήμίν έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης τά δικαιολογικά των ίνα προβώμεν εις τήν άνακηρυξιν υποψηφίων. Έν Κύμη τή 31 Δεκεμβρίου 1947.

† Ο Καρυστίας και Σκόρου Άνανίας

† Ι. Μητρόπολις Κορινθίας

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις τών άρθρων 46 και 48 του Άναγκ. Νόμου 2200)40 και 16 Ν.Δ. 586)41 «περί ιερών ναών και έφημερίων» καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό του Νόμου και ιερών Κανόνων όριζόμενα προσόντα και έπιθυμούντας να άνακηρυχθώσιν υποψήφιοι ίερείς διά τήν χηρεύουσαν ένορίαν ιεροϋ ναοϋ άγίου Γεωργίου Μάτι, όπως έντός ενός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης υποβάλωσιν τά νόμιμα και κανονικά πιστοποιητικά. Έν Κορίνθω τή 16 Ιανουαρίου 1948.

† Ο Κορινθίας Μιχαήλ

† Ι. Μητρόπολις Κερκύρας και Παξών

Έχοντες ύπ' όψιν τά άρθρα 46 και 47 του Νόμου 2200)1940 «περί ιερών ναών και έφημερίων» τάς διατάξεις του Νόμου 536)1945 «περί ρυθμίσεως τών αποδοχών του όρθοδόξου έφημεριακοϋ κλήρου κλπ.» τó άρθρον 28 του Άναγκ. Νόμου 540)1945 «περί έκκλησι. εκπαιδεύσεως», και τήν ύπ' άριθ. Πρωτ. 83719 και από 7-10-1946 Έγκύκλιον του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Έθνικής Παιδείας, προσκαλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι τήν κενήν έφημεριακήν θέσιν τακτικού έφημερίου του ιεροϋ ναοϋ του άγίου Νικολάου Μαλακιδών-Κερκύρας, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης υποβάλωσιν ήμίν τά έν τώ άρθρω 48 του ως άνω Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά, ίνα άνακηρυχθώσιν υποψήφιοι έφημέριοι της έν λόγω ένορίας, Περισσότερας πληροφορίας οι ένδιαφερόμενοι δύνανται να λάβωσι προσερχόμενοι εις τά Γραφεία της Ιεράς Μητροπόλεως. Έν Κερκύρα τή 15 Ιανουαρίου 1948.

† Ο Κερκύρας και Παξών Μεθόδιος

— Έχοντες ύπ' όψιν τά άρθρα 46 και 47 του Νόμου 2200)1940 «περί ιερών ναών και έφημερίων», τάς διατάξεις του Νόμου 536)1945 «περί ρυθμίσεως τών αποδοχών του όρθοδόξου έφημεριακοϋ κλήρου κλπ.» τó άρθρον 28 του Άναγκ. Νόμου 540)1945 «περί έκκλησι. εκπαιδεύσεως», και τήν ύπ' άριθ. Πρωτ. 83719 και από 7-10-46 Έγκύκλιον του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Έθνικής Παιδείας, προσκαλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι τήν κενήν έφημεριακήν θέσιν τακτικού έφημερίου του ιεροϋ ναοϋ του άγίου Ματθαίου του όμωνύμου χωρίου, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης υποβάλωσιν ήμίν τά έν τώ άρθρω 48 του ως άνω Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά, ίνα άνακηρυχθώσιν υποψήφιοι έφημέριοι της έν λόγω ένορίας. Περισσότερας πληροφορίας οι ένδιαφερόμενοι δύνανται να λάβωσι προσερχόμενοι εις τά Γραφεία της Ιεράς Μητροπόλεως. Έν Κερκύρα τή 16 Ιανουαρίου 1948.

† Ι. Μητρόπολις Αιτωλοακαρνανίας

Προκειμένου να προβώμεν εις άνακηρυξιν υποψηφίων προς πλήρωσιν της κενής θέσεως του έν Άετοπέτρας ιεροϋ ένοριακοϋ ναοϋ «άγιος Νικόλαος» προσκαλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό του αρ-

θρου 47 του Άναγκαστικοϋ Νόμου 2200)1940 «περί ιερών ναών και έφημερίων» ως και τά υπό του άρθρου 16 του ύπ' άριθ. 586)1941 Νομοθετικοϋ Διατάγματος «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Ά. Ν. 2200)1940» όριζόμενα προσόντα ίνα έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης υποβάλωσιν ήμίν τά σχετικά πιστοποιητικά. Έν Μεσολογγίω τή 20 Ιανουαρίου 1948. † Ο Αιτωλοακαρνανίας Ιερόθεος

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Έκάστην Τρίτην 6 1/2 μ.μ. και έκάστην Παρασκευήν 5,50' σάς όμιλεί ή Άποστολική Διακονία της Έκκλησίας της Ελλάδος από του Ραδιοφωνικοϋ Σταθμοϋ τών Άθηνών. Παρακολουθήσατε τάς όμιλίας και καταστήσατε αυτό γνωστόν και εις άλλους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- 1) ΕΚΛΟΓΗ ΕΚ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (Δρχ. 7.000).
- 2) Τ. ΤΟΤΗ: ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ (Μετάφρασις Παναγιωτίδου Δρ. 3000)
- 3) ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΔΕΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑ ΤΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (Δρχ. 200).
- 4) ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ του 1948 (Δραχ. 7.000)
- 5) Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ (Διανέμεται δωρεάν).

α) Όλίγα χρυσά λόγια σε μιá άμαρτωλή

β) Προς τον τραυματιαν

γ) Χριστούγεννα στη φύλαξη

Άποστέλλονται ελεύθερα ταχυδρομικών τελών εις πάντα διαβιβάζοντα τó άντίτιμον εις τó Βιβλιοπωλείον της Άποστολικής Διακονίας.

Φιλοθέης 19. Τά δωρεάν παρέχόμενα διανέμονται διά τών Ι. Μητροπόλεων.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ίδιωτών	Δρχ.	12.000
Φοιτητών και σπουδαστών Ιερατικών		
Σχολών		6.000
Έξωτερικοϋ	Δολλ.	6
Τιμή έκαστου φύλλου	Δρχ.	1.000
Προκηρύξεις έκλογής Ιερέων:		
1) διά μόνην θέσιν		5.000
2) διά πλείονας της μιás έν τή αύτῃ		
Προκηρύξει έκάστη προς δραχμάς		3.000
Ουδέμια Προκηρύξεις θα δημοσιεύσεται μη συνοδευομένη υπό του άντιτίμου αύτης.		
Αί σύνδρομοι προκαταβάλλονται.		

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ο Άθηνών ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ο Πολυανής ΙΩΑΚΕΙΜ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου, Άκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΟΥΤΡΑΚΗΣ

Υφηγητής του Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣΗΣ

Έν Άθήναις τύποις «Φοίνικας», Λεωννάτου 4